

I.S.I.S.P.

~~1~~
415

BIBLIOTECA MINERVEI

AL. GH. DOINARU

Călugărul Gherasim

No. 18
30 BANI

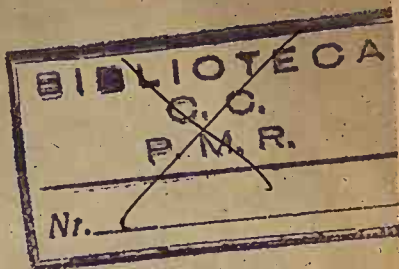
Numere apărute
din Biblioteca „Minervei“

1. *M. Sadoveanu.* — Duduia Margareta.
 2. *L. Andreiew.* — Guvernatorul.
 3. » » Nuvele.
 4. *Prosper Mérimée.* — Carmen.
 5. *M. Eminescu.* — Proza literară.
 6. *T. Robeanu.* — Poezii postume.
 7. *Alphonse Daudet.* — Scrisori din
moara mea.
 8. *Teodor Vârnav.* — Istoria vieții mele.
 9. *Ioan Slavici.* — Spiru Călin.
 10. *I. Rossignon.* — În Livadă.
 - 11-12. *I. N. Potapenko* — În slujba
adevărată.
 13. *N. N. Beldiceanu.* — Cea dintăiu iubire.
 14. *Karl Emil Franzos.* — Vrăjitoarea.
 15. *C. Negruzzi.* — Traduceri în proză.
-

Hr. inv.

~~119.159/60.~~

~~L. 413~~

CĂLUGĂRUL GHERASIM

~~13. 00. / 02~~

BIBLIOTECA «MINERVEI»

No. 18.

AL. GH. DOINARU

Călugărul Gherasim

bd 273400

BUCUREȘTI
«MINERVA» INSTITUT DE
ARTE GRAFICE ȘI EDITURĂ,
BULEVARDUL ACADEMIEI 3
1909

~~17.000/1917~~

BIbliOTECA CENTRALĂ DE DOCUMENTAȚIE ȘI INFORMAȚII
COTA 5988

DT 258

EDITURA INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE «MINERVA»,
BUCUREȘTI — B-DUL ACADEMIEI 3.

REPRODUCEREA OPRITĂ.

B.C.U. Bucuresti

C20041090

CĂLUGĂRUL GHERASIM

Dela schitul Măgurii se vede Târgul-Ocnii ca'n palmă: case mărunte, acoperite cu tablă roșie, altele acoperite cu draniță, și numai câteva clădiri cu două rânduri; cele mai multe așezate pe partea stângă a Trotușului, cu începere dela gura tunelului și până la vale, spre Vișoară. Din oricare parte a târgului se vede schitul alb așezat pe pisc, bătut de vânturi puternice, fără să se clinească o draniță din acoperemântul trainic. Schitul pare o uriașă pasăre albă, încremenită acolo de atâta amar de vreme.

Mai înainte erau chilii multe împrejurul schitului, dar le-au dărâmat anii și, mai cu seamă, credința care slăbește din zi în zi, dinaintea ochilor noștri. Averi mari niciodată n'a avut schitul; dar vechii credincioși urcau de multe ori dealul Măgurii, și umpleau buzunarele călugărilor cu șarindare, cu acatiste și pomelnice.

Pe lângă schit trăiau altă dată nenumărați călugări, cari puteau foarte bine să viețuiască cu îmbelșugare din pomenile dese și multe ce curgeau, mai cu seamă, în zilele de sărbătoare. Credincioșii de pe valea Troțușului, dela Palancă și până dincolo de Adjud, alergau de multe ori și dăruiau bani peste bani, că doar-doar mila lui Dumnezeu se va revărsa peste inimile lor necăjite și setoase de bine.

Câtă vreme credința eră în floare, schitul adăposteà o sumă de călugări, credincioși sau lacomi de ayeri; dar când au început să scadă veniturile, adică să scadă credința, după cum spun acești asceți netrebuincioși și cu păcate ascunse, schitul a început să se despopuleze, până ce-a ajuns în starea de astăzi, numai cu doi trei călugări, cari mai îngrijesc de sălașul dumnezeiesc.

Aici, la schit, în sărbătorile mari, mai înainte vreme și chiar acum în zilele noastre, aleargă lumea în zorii zilelor de vară, călduroase, să-și petreacă ceasurile de hodină prin pădurile cari împrejmuesc mănăstirea. E o adevărată plăcere să-i vezi pe târgoveți, — bărbați, femei, copii, — fiecare cu o legătură în mână, mâncare sau băutură, îndreptându-se spre umbra deasă și ispitoare a codrului, pe înălțimea muntelui din fața salinelor. Căntece, potop de vorbe, zgomot, chiuituri, fluerături: liniștea pădurii e zguduită temeinic.

Și nu-i credința care călăuzește acest norod spre schitul Măgurii, ci dorul tainic și neînfrânt al inimii, care chiană pe fiecare să guste din seninătatea unui colț de natură, și să se răcorească la umbra copacilor uriași și deși.

Călugărul Gherasim a fost surghiunit în acest locaș sfânt al Măgurii de către mitropolitul Moldovei. Alungat dela mănăstirea Secu, din județul Neamț, fusese trimis aicea să-și ispășească păcatele, pe care, de altfel, nu le săvârșise.

Gherasim a fost uu copil nenorocit, făcut de o maică dela mănăstirea Agapia cu un călugăr dela mănăstirea Secu. Prin urmare nu avea nici tată, nici mamă, căci nici călugărul nici călugărița nu-l puteau recunoaște de copil al lor. Maica Vasilichia l'a născut la o soră a ei din județul Vaslui, și pe urmă l'a lăsat acolo vre-o patru ani, trimițându-i din când în când bani și hăinuțe. Murind de oftică sora maicii, Gherasim fu luat de tatăl său și crescut la mănăstirea Secu.

«Un copil străin, găsit pe drumuri», spunea călugărul Macarie, când îl întrebă cineva al cui e băetul.

În singurătatea mănăstirii, Gheorghe (așa îl chemă pe băet înainte de a se călugări) alergă din chilie în chilie, dela călugăr la călugăr, toată ziua, de dimineață până seara.

Nici un tovarăș de sama lui, nici un prieten de joacă și de zburdăciuni nu avea. Hainele negre și fețele plecate spre pământ ale călugărilor tăcuți omorau zi cu zi vioiciunea unei copilării închise între gardurile liniștei și rugăciunilor. Aducea cu ulciorul apă la toți călugării, dela șipotul din apropiere, mătură uneori chiliile, fără să fie plătit cu nimic de nimeni, căci nu se trezise în sufletul lui încă gândul unei răsplăți pentru munca de slugă. Seara învăța literile vechi cu călugărul Macarie ori cu alt călugăr. Alte ori luă ciocănașele, plecă în pădure, alegea copacul cel mai gros, și aicea se învăța a toca, până săreacă coaja copacului în sute de surcelușe. La slujbe ședeă în strana dreaptă și ținea isonul, cu glasul lui limpede și ascuțit ca un glas de fetiță. Câtă grijă purtă pentru copilul acesta călugărul Macarie, tot atâta grijă îi purtau și ceilalți călugări: nici o deosebire. Parcă nici nu era copilul unuia dintre dânșii! În mijlocul lor, Gheorghe era ca o tufă tânără, lipsită de soare, în mijlocul unei păduri imense de sălcii pletoase. Zâmbetele copilăriei dispăreau unul câte unul de pe fața rumenă, cu vremea care curgea fără întrerupere an după an. Gheorghe învățase bine cartea bisericească în schit. Pentru el, ori călugărul Macarie, ori Atanasie, sau ori care alt călugăr, era tot una: niște oameni

cu sufletul dăruit lui Dumnezeu. Și, fie că o credință păstrată din moși-strămoși îl îndemnă să citească lucrurile sfinte, fie că în mijlocul călugărilor trebuiă să se deprindă cu viața ceea de post și rugăciuni, cu cât creștea mai mare, cu atât sufletul băetului alunecă spre o viață mai tihnită, mai plină de smerenie, și plină de gândurile însuflețite pentru mărirea lui Hristos.

La vârsta de 18 ani, Gheorghe intră în tagma călugărească, supt numele de Gherasim. Starețul mănăstirii îi dete și lui o chilie și un teanc de cărți: *Viețile Sfinților*.

În noua lui haină, neagră și largă, începă să se simtă altfel de om. Avea parcă mai multă încredere într'însul, și, nu știu cum, îi părea că este chemat într'o ceată de oameni cu totul deosebiți de accia cari veniau la mănăstire, din când în când, din satele de prin împrejurimile Secului. Auzind veșnic de păcatele lumii, de lipsa de credință a oamenilor, de faptele rușinoase ale bărbaților și femeilor, s'a trezit în sufletul lui acea ură temeinică, așa de răspândită printre călugări, în potriva mirenilor.

De obicei călugării schitului, după ce-și făceau rugăciunile, se scoborau sau în vre-un sat din apropiere, sau colindau prin pădurile mărginașe după bureți. Umblau stingheri, unul încoace, altul încolo, fără vioiciune, fără

vlagă, parcă se gândeau totdeauna la descoperirea unei scări până la cer, și oarecum idioțiți de viața mohorâtă, tainică și singuratică pe care o duceau, de multe ori cu mare anevoie și cu multe îndurerări ascunse. Într'o zi călugărul Gherasim avu o desamăgire crudă. Rătăciă singur prin pădure, și ajunsesese în fața unei văgăuni. În fundul văgăunei, într'o parte ascunsă, zări două trupuri îmbrăcate în haine preotești.

Începu să-și facă cruce, cu ochii speriați ca de o vedenie nelegiuită, și se întoarse înapoi la schit. Spuse starețului tot ce văzuse:

«L-am cunoscut, l-am văzut bine; eră călugărul Macarie.

— Nu se poate, nu se poate, spuse starețul înfiorându-se.

— Ba, da! L-am văzut eu. Eră el și maica Vasilichia, care vine de multe ori pe aici».

Starețul bătrân, și cu barba albă ca un caer de lână, clătină din cap, făcù câteva cruci, și rostì încet, cu ochii către icoana maicei Domnului:

«Nu-l iertă, maică prea curată, că mare nelegiuire a făcut.»

Gherasim pornì în chilia lui, plin de gânduri. Îi păreă rău că l-a pârît pe călugărul Macarie, pentrucă, la urma urmei, parcă tot Macarie a avut mai multă grijă de dânsul decât ceilalți călugări. Dar haina călugărească

e sfântă, — se gândeà Gherasim —, și lucrurile sfinte nu pot fi amestecate cu cele rele. Apoi a îngenunchiat în chilia lui, a deschis cartea de rugăciuni, și s'a rugat la Maica Domnului mai bine de un ceas.

Spre sară s'a întors călugărul Macarie cu o batistă roșie plină de bureți : nu se dusesse zadarnic în pădure de data asta.

Cum l-a văzut starețul de pe cerdacul arhondăriei, l-a chemat la dânsul, și au intrat într'o chilie.

«Te-ai făcut nevrednic de rasa călugărească, frate Macarie», spuse starețul cu glasul tremurător.

— De ce, frate Ioanichie? întrebă liniștit Macarie.

— Mă mai întrebi *de ce?* Nu știi? Unde ai fost astăzi?

— După bureți.

— Numai după bureți? Dar cu maica Vasilichia nu te-ai întâlnit?

— Nu; răspuse Macarie repede.

— Dar pe călugărul Gherasim nu l-ai văzut prin pădure?

— Nu.

— Nu spune minciuni, frate Macarie, că «cel ce spune minciuni, în fundul iadului va merge.»

Călugărul Macarie își făcù cruce și spuse rugător:

«Doamne, Doamne, iau numele tău drept mărturie, că nu mă știu vinovat cu nimica.

— Cum, nu ai pe suflet nici o vină? Atunci de ce mi-a spus călugărul Gherasim că te-a văzut cu maica Vasilichia?

— Nu știu nimica, frate Ionichie; nici nu m'am întâlnit astăzi cu călugărul Gherasim prin pădure.

— Atunci Gherasim a spus minciuni..., minciuni..., defăimare, — răspunse bătrânul Ioanichie, cu glasul trăgănat.

— «Da, defăimare», — se grăbi să spună și călugărul Macarie.

După asta se despărțiră. Starețul rămase în chilia lui pe gânduri. Și repede ca un fulger îi veni în minte un gând îndepărtat, de acum douăzeci și cinci sau treizeci de ani, când nu era stareț, și când căzuse pe capul lui o vină tot așa de mare ca a călugărului Macarie. Apoi își luă metaniile în mână, și începù să se roage în fața icoanei Maicei Domnului: «În numele tatălui, și al fiului, și al sfântului duh, amin. Ajută, Doamne, căci cuvioșii se împuținează; cei credincioși se sfârșesc dintre fiii oamenilor. Lucruri deșarte vorbesc unul altuia, cu buze lingușitoare, cu inimă fațarnică vorbesc. Stârpește, Doamne, etc., etc.»

Macarie intră cu legătura lui de bureți în chilie și o puse pe un scaun. Avea o față

posomorită. și ochii lui scânteiau de răutate și de ciudă. Altul, în locul lui, dacă s'ar fi știut nevinovat, s'ar fi dus numai decât la călugărul Gherasim, și i-ar fi cerut socoteală. Macarie însă a rămas locului. Îi venia rău c'a aflat starețul despre legătura lui nelegiuită, dar n'avea ce să facă. Nu-i era frică de călugărul Ioanichie, știindu-l bătrân și îngăduitor, însă îi era ciudă că s'a aflat despre treaba asta tocmai după o pază bună, de mai bine de douăzeci și doi de ani.

Din ziua aceia Macarie căută să nu mai vorbească cu Gherasim, și se siliă, pe cât era cu putință, să nu se întâlnească față în față. De unde înainte, la slujba bisericească, ședeau de obicei în strana dreaptă amândoi, acum, unul, Gherasim, se mutase în strana stângă. Părintele Ioanichie n'a mai destăinuit nici unui călugăr întâmplarea nevrednică a lui Macarie; din potrivă, l-a chemat pe Gherasim la dânsul, și i-a hotărât să-și astâmpere gura și să nu sufle niciun cuvânt. Spunea călugărul Ioanichie:

«Cine știe, poate te-au înșelat ochii, poate a fost duhul necurat prin preajma sfințici-tale, poate a fost numai o părere. Nu trebuie să învinovățim pe nimeni, până când nu ne incredințăm bine cu ochii. Dumnezeu e mare, fiule, mare și puternic, și niciun cuvânt rău

nu poate să steie împotriva lui. El ne iartă, că-i milostiv, drăguț».

Degeaba îi spuneă călugărul Gherasim că nu l-au înșelat ochii, că nu-i nici o părere, că a văzut el bine pe călugărul Macarie cu maica Vasilichia. Bătrânul Ioanichie îi răspunde :

«Poate greșești, fiule, poate a fost duhul necurat prin prejurul sfinției-tale; lasă! taci din gură. Dumnezeu vede și Dumnezeu iartă, că-i bun și milostiv.»

Într'adevăr, călugărul Gherasim a tăcut, n'a spus nimănui niciun cuvânt, și-și căută de treburi ca mai înainte. Totuși, în sufletul lui tânăr, curat, în care se zbăteă cu vioiciune puterea credinței, se născu un fel de îndoială, care l-a pus să se gândească mai adânc și mai cu tărie. El nu putea în ruptul capului că priceapă cum mai poate să fie vre-o legătură între sufletul căruntului călugăr Macarie și Dumnezeu, — și subț stăpânirea acestui gând, cercetă mereu cărțile groase, cercetă faptele sfinților, canoanele bisericesti, să vadă dacă este ertare pentru un păcat lumesc făcut de o față călugărească.

După vre-o șapte luni s'a întâmplat c'a murit călugărul Ioanichie, și'n locul lui, ca stareț, a venit Macarie, ales de ceilalți călugări ai mănăstirei.

După alegerea noului stareț, Gherasim s'a

retras cu totul în chilia lui, și nu eșia decât la slujbele bisericești, și atunci când se ducea să-și ieie mâncarea dela bucătărie. La instalarea lui Macarie au venit și călugărițele dela Agapia; maica Vasilichia era în rasă de mătasă neagră lucie, și cu toate că era femeie în vrâstă, își păstră încă neclintită rumeneala obrazilor. Instalarea a făcut-o un arhiereu trimis dela Mitropolie. Lumea de prin satele vecine a venit gătită ca de sărbătoare. Slujba a ținut până după amiază. După aceea a fost o masă strașnică în odăile arhondăriei, cu diferite mâncări de post, dar cu destule sticle de vin, toate băute în sănătatea noului ales, care prin credința lui nețărmurită și prin faptele lui bune și cinstite a ajuns pe scaunul care i-se cuvine cu adevărat. Firește că și Gherasim a luat parte la serbarea asta, dar ședeà veșnic cu ochii în jos, pentrucă maica Vasilichia își primblă privirile, când la noul stareț, când la dânsul. De ce? Oare nu cumva maica vreà să-și bată joc acum de el, când Macarie a ajuns stăpânul lui? Gherasim credeà tocmai acest lucru, însă se înșelà. În sufletul ei de mamă, călugărița nu-și puteà uri feciorul; dar o durere ascunsă îi frământà inima, și i se zbuciumà sufletul că nu puteà să strige în gura mare că Gherasim nu trebuie să fie supărat pe Macarie, de oarece e feciorul lui.

Trecu și ziua instalării noului stareț, cu zgomote neobișnuite și larmă neîntreruptă, și mânăstirea fu din nou cuprinsă de liniștea veche. Nici o deosebire nu putea să aibă înfățișarea mânăstirii, după sărbătoarea instalării, — atâta doar: în cerdacul arhondăriei nu se mai vedeă chipul liniștit și blând al răposatului Ioanichie, ci fața roșcovană și trăită bine a călugărului Macarie, cu ochii lui albaștri și mari, și cu barba lui care pornia spre încăruntire, îndreptată pe unele locuri cu foarfecele.

Într'o zi Gherasim s'a întâlnit la șipotul din apropierea mânăstirii cu călugărul Epifanie, singurul călugăr cu care Gherasim vorbea adesea ori. Epifanie era un om mai în vârstă decât Macarie, și venise aici să-și liniștească sufletul cu rugăciuni, după ce-și omorise nevasta care îl înșelă, și după ce făcuse doisprezece ani de ocnă.

Iarba era verde împrejurul șipotului, și soarele de început de toamnă încălzia bine văzduhul răcit de vântul care bătuse vre-o două zile.

«Cald, cald, frate Epifanie.

— Cald, Gherasime, cald.

— Când mă gândesc că vine iarna, îmi vine să-mi iau lumea în cap. Iar viscol, iar omăt cât casa, iar șuerături prin hornuri, — doamne! doamne! spuse Gherasim.

— Da, și pe urmă vine primăvara și vara...

— Vine, nu-i vorbă, da-i lungă iarna... Ia ascultă!»

Și Epifanie se așează pe iarbă.

«Stai și sfinția-ta jos. Uite ce e, frate Gherasime. N'ai avut tată și mamă?»

— Nu știu, zău, frate Epifanie. Eram prea mic când am venit aici. Sfinția-tă ai venit de vre-o trei ani, dar eu aici m'am trezit. *Tată și mamă* n'am zis nimănu. Îmi spuneă starețul de astăzi, când eram de vre-o doisprezece ani, că m'a găsit pe drumuri. Umblam din ușă în ușă. Lui i s'a făcut milă de mine și m'a adus aici la mănăstire. Ca prin vis mi-aduc aminte că m'a adus de undeva, de departe, dar eu nu știu bine. Știi, așa, parcă-mi închipui numai.

— Greu, frate Gherasime, de oamenii cari nu și-au apucat în viață părinții, foarte greu. Ai mei trăese și acuma, și-s oameni voinici, măcar că-s bătrâni. Dar nenorocul meu...» Epifanie își sfârși vorba într'un oftat adânc. Gherasim se uită pe dealurile care se desfășurau la poalele mănăstirii, hăt-departe.

Ce zici de noul stareț, Gherasime?

— Ce să zic? Nu zic nimic.»

Apoi ca și cum cineva dinăuntrul lui l-ar fi silit să se destăinuiească, Gherasim se apropie de Epifanie și-i spuse:

«Frate Epifanie, am ceva pe sufletul meu.

care mă apasă strașnic și mă arde. Am fost martorul unui păcat mare. Ți l-aș spune și sfinției-tale, dar mă cam tem.

— Ori în fundul mării, ori în sufletul meu: tot aceea. Spune fără nici-o frică, că din gura mea nimeni n'are să audă nici un cuvânt.

— Să vezi. Starețul de astăzi e un ticălos. L-am prins cu maica Vasilichia într'o văgăună adâncă, cale de vre-un ceas de aici.

— Când?

— Acum un an. Încă nu murise părintele Ioanichie, Dumnezeu să-l ierte! Și după ce l-am spus răposatului, Macarie a început să se jure pe icoana Maicii Domnului că nu e adevărat, că eu sânt un mincinos, și un om care învinovătesc pe altul de geaba.

— Chiar l-ai vzzut?

— Cum te văd și mă vezi.

— Mare păcat!

— Mare! Nici nu este pedeapsă în canoanele bisericești pentru un păcat așa de mare; am citit și eu și n'am găsit nimica... Știi ce, frate Epifanie? Ini vine în gând să-l spun și la ceilalți călugări, să știe și ei pe cine au ales stareț.

— Ba, treaba asta să n'o faci. Puneți lăcată la gură și taci mai bine. Cine știe, poată să-ți facă vre-un rău.»

Cei doi călugări se sculară și plecară cu ulcioarele de apă spre chiliile lor.

Gherasim se culcă pe pat; soarele fierbinte îi moleșise oasele. Își țintî privirile câteva clipe pe tavanul chiliei, apoi închise ochii. N'a dormit, dar așa, cu ochii închiși, parcă eră mai singur și parcă i se părea că nu poate nimeni să-i fure măcar o fărâmitură de gând. Să spue și la ceilalți călugări, ori nu? Și după ce și-a frământat creierul mai bine de două ceasuri, s'a hotărât să spue tuturora. Dacă ar fi trăit călugărul Ioanichie poate nu destăinuia nimic, dar acum nu vrea să tacă, pentrucă nu se poate ascunde un păcat așa de mare.

A doua zi toată mănăstirea știa ce legături au fost între părintele Macarie și maica Vasilichia, care, mai cu seamă acum, de când este alt stareț la mănăstire, vine mai des să-și spovedească păcatele către prea cuviosul superior.

Intrase vrajbă mare între călugări. Destăinuirile lui Gherasim fusese ca o furtună strașnică în miezul unei calde zile de vară. Mulți cârteau în contra starețului, și cereau surghiunirea lui la altă mănăstire. Ca să scape de încurcătură, călugărul Macarie porni la Iași să spuie mitropolitului că un frate tânăr, diaconul Gherasim, bagă zizanie între călugări, și nesocotește credința, care spune să te ferești de vorbe rele și de vrajbă. Mitropolitul, fără nici o cercetare, dădu stare-

țului Macarie o carte canonică, pentru mutarea călugărului-diacon Gherasim dela mănăstirea Secu la schitul Măgurii.

Pe drum, la întoarcere, starețul Macarie avu o părere de rău, că trebuiă să se departă de feciorul său, Gherasim; dar nu mai puteă să se întoarcă la mitropolie și să deie înapoi cartea canonică. Lucrul făcut e făcut. Macarie suferise atâta din pricina lui Gherasim, pe vremea stăreției lui Ioanichie, dar nu-l puteă urî. O! doamne, unde este tatăl care dorește moartea copilului? S'a gândit de multe ori să-l cheme pe Gherasim, acum când eră mare, în chilia lui, și să-i spue adevărul, dar l-a ținut rușinea în loc, și teamă că vor află ceilalți călugări o faptă pe care n'o îngădue rasa călugărească.

Când a plecat călugărul Gherasim în surghiun canonicesc dela mănăstirea Secu, starețul Macarie ședeă în cerdacul arhondăriei și-și ștergeă câte o lacrimă pe furiș. Apoi când s'a departat și nu și-a mai văzut feciorul, a intrat în casă, și a început să plângă din toată inima. Poate pentru prima oară simțeă că-și iubește copilul cu o dragoste pe care n'a putut-o dà la iveală, pe care a trebuit s-o ascundă, ca să nu păteze tagma călugărească, și să nu se îndepărteze de credința și legea care îl opresc, după ce e călugărit, de a mai fi tată.

Erau doi călugări la schitul Măgurii, și cu noul venit, Gherasim, trei. Unul dintr'înșii trecuse de șaptezeci de ani, și de abia își mai purtă bătrânețele de ici până colo. Celălalt erà cam de vre-o cincizeci de ani, gras, nu așa de înalt, și cu obrajii plini peste măsură. Chilia care i se hărăzise lui Gherasim erà cea mai mică, nevărută de zeci de ani, nici pe dinnăuntru, nici pe dinafară. Bucăți întregi de moluz căzuse de pe pereți lăsând bârnela goale. În cele dintâi două zile Gherasim își cârpi chilia prin toate locurile cu lut moale, frământat de dânsul. Se scobori apoi în târg, și veni înapoi cu un sticlar, care-i așeză niște geamuri mici, de-o palmă domnească înălțime, și lățimea tot atâta.

Toamna, cu vânturile ei reci, începù tare de vreme în anul acela; mai cu seamă la schitul Măgurii, pe vârful muntelui, se simțeau și mai mult vestitorii iernii. Scunda chilie a lui Gherasim erà însă o leacă adăpostită de zidul bisericii, împotriva vânturilor dela miază-noapte. Pe la sfârșitul lui Septemvrie căzuseră toate frunzele, și, mai ales acum, se puteau vedeà casele târgului dela poalele muntelui. Gherasim căută regulat de rânduielile bisericii, atât în zilele de lucru cât și în sărbători. Cu venirea timpului de toamnă, se înțelege, dispărură «vizitatorii»

schitului, și singurătatea cea mai sfântă cuprinsese vârful muntelui. Rar, rar de tot; câte o femeie nenorocită de prin împrejurimi se urcă, obosită și înfrigurată, pe cărarea șerpuită, cu sărindarul legat într'un colț de basma roșie, — și se ducea de-a dreptul la bunul și bătrânul călugăr Meletie, care, în schimbul unui sărindar sau acatist, tămăduia cu vorba lui dulce cele mai mari suferinți sufletești. Gherasim ședează foarte retras. Bătrânul Meletie era om greoiu, și bietul surghiunit se ascundează de multe ori, să nu intre pe mâna lui, că-l punează mereu ba să-i facă focul, ba să-i aducă apă, ba să ieie seama de oala cu fasole, — mă rog, Meletie ca bătrân putează să-i poruncească orice lui Gherasim. Celălalt călugăr, Evdochie, colindă prin sate și strângează pomeni «pentru hrana călugărilor dela schitul Măgurii».

Când a plecat dela mănăstirea Secu, Gherasim avează vre-o patru sute de lei, strânși gologan cu gologan, din leafa de unsprezece lei pe lună, care o primează dela Stat, și din leturghiile credincioșilor de prin împrejurimile Secului. Din economia aceasta trăia acum. La două săptămâni, odată, Gherasim se scoboră în târg și-și cumpără cele trebuitoare pentru mâncare.

Într'o zi, când l-a chemat Meletie să-i facă focul, Gherasim n'a mai vrut să se ducă, —

și de atunci s'a iscat o sfadă ușoară între cei doi frați. Cu atât mai bine pentru surghiunit!

Toamna treceà repede. Vânturile reci se îndesau și frigul creșteà, creșteà mereu. Se întâmplà că erà altă dată și câte o zi mai caldă, cu aerul liniștit, dar atunci Gherasim mergeà în codrul de pe coasta muntelui, și strângeà crăci uscați și găteje pentru iarnă. Pe seară, obosit de suit muntele de cincisease ori, își scoteà un scaun în ușa chiliei, și priveà asfințitul soarelui roș de toamnă. De multe ori cădea pe gânduri. Ce mic și neînsemnat se simțeà față cu mărețiile isprăvilor lui Dumnezeu!

Când se întorceà din târg, sufletul lui erà cuprins de o îndurerare tainică, din pricina liniștei în care trebuia să se retragă, după ce fusese în zgomotul orășelului, și după ce văzuse că lumea nu stă totdeauna pe gânduri, ci mai are vreme și de vorbit și de răs. La Secu erau călugări mai mulți, peste cincizeci, și parcă trăia într'un zgomot mai prielnic; dar aici... aici călugărul Meletie vrea să-l facă slugă, iar Evdochie erà numai pe drumuri.

De multe ori se așezà pe scăunelul cu trei picioare, dinaintea unei mese de brad, și începeà să citească fapte și întâmplări din viețile sfinților. Dinapoia lui, în sobă, focul

ardea în liniște și-i încălzea spetele. Câteodată ridică ochii de pe carte, și colindă cu privirile dela un capăt până la celălalt al târgului.

Veni și luna Decembrie, și acoperișurile roșii ale caselor dela poalele muntelui fură învelite cu un strat de omăt. Gherasim ședeă toată ziua în chilia lui, lângă soba caldă, uneori citind câte ceva, alte ori, stând pe scăunel, în fața jarului, cu capul culcat în palma dreaptă și cu cotul rezămat pe genunchiu, privind neconținut cum se acopereau cărbunii cu o pojghită de cenușă moale ca puful.

De multe ori, Gherasim se așeză în dreptul ferestrei mici, și privea, altădată chiar mai bine de un ceas, cum se ridicau coloanele străvezii de fum din Târgul-Ocnii, din hogașele caselor mari și mici, — coloane cari, după ce ajungeau sus, se destrămau și se pierdeau în aerul rece. Niciun gând mai ascuțit nu colindă prin mintea lui de om simplu, care privește lucrurile așa cum sunt, fără nicio imaginație poetică.

Iarna trecea foarte greu, ca toate ierenele friguroase, și nimeni mai mult decât Gherasim nu simțea acest lucru, în cuibul sărac al singurătății sale, din vârful muntelui. De multe ori nici nu putea să doarmă noaptea, din pricina șuerăturilor năprasnice și visco-

lelor cumplite, care dăinuiau fără întrerupere. Atâta putere avea vântul acolo pe pisc, încât de multe ori scormonea focul de pe vatră. Doar când ardeau lemne de dimineață și până la prânz, într'una, atunci se dezghețau geamurile chiliei, și apa se prelungea în șiroaie mici pe pereți.

Slujbele bisericesti erau adevărate chinuri. Biserica nu avea nicio sobă. Măinile lui Gherasim înmărmureau de multe ori pe evanghelie. Meletie cel puțin avea blană groasă de vulpe pe dedesupt, și nu-i era grijă nici de frigul care îngheață limba'n gură.

Până la Bobotează Gherasim isprăvi lemnele care le adunase în timpul toamnei,—o parte care a ars în chilia lui, altă parte, luată mai mult cu de-a sila sau pe furiș, pentru chilia bătrânului fără putere și zgârcit, Meletie.

După Bobotează, bietul surghiunit, nepregătit de ajuns cu haine pentru o iarnă așa de geroasă, alergă prin pădure și strângea crengi uscate, pe cari le ascundeă în chilie, ca să nu i le mai fure fratele Meletie. Bătrân, bătrân, — se gândea Gherasim, — dar aducă-și un om care să-l slujească, că toate veniturile schitului erau ale lui, și avea de unde să plătească.

Zilele începeau să se mărească treptat-treptat, și soarele ieșea câte odată galeș dintre nori, învăluind târgul și muntele cu razele

lui reci. Pe la sfârșitul lui Ianuarie începù o moină care a adus ușurare în toate sufletele. Gherasim nu se mai trezeà dimineața cu flori pe geamuri, nici viscolul și gerul puternic nu-i mai întunecau gândurile. Se uită de multe ori cu bucurie cum ieșeau la iveală, de subt straturile de omăt, acoperișurile roșii din târgul dela poalele schitului. Și sufletul lui parcă se dezmoțea din ce în ce, cu vremea de înviorare primăvăratică. Strângea și acum găteje, mai puțin însă, și nu le mai ascundeà în chilie, ca'n timpul Bobotezei.

Primăvara începù de vreme. Pe la mijlocul lui Februarie, ca nici odată, zăpada se prefăcù cu iuteală în șiroaie de apă, cari curgeau pe supt straturile groase de frunze, prin toate părțile codrului. Trotușul începuse să se dezghețe, și sloiurile mergeau încet la vale, izbindu-se unul de altul și îmbucătățindu-se.

Gherasim priveà cu lăcomie toată prefacerea aceasta a naturei, bucurându-se peste măsură, fiindcă se săturase de atâta frig, și, mai cu seamă, pentrucă însuși sufletul lui se scutură parcă de mohorire și de gânduri amare.

Pe la începutul lui Martie rămăsese doar câteva pâlcuri de zăpadă, prin locurile ferte de socre.

Ca în totdeauna, ori începeà să citească dela capăt *Viețile Sfinților*, ori se uită pe

geamul chiliei, pentru a suta și a mia oară, în vatra târgului. La urma urmei, ce vreți d-voastră să faceți un om care n'are nimica de făcut, care e îndatorat să stea veșnic lângă schit? Niciun prieten, nicio rudă, niciun cunoscut mai de aproape — ia! și el un om venit de nu știu unde, fără niciun sprijin în lumea oamenilor, și fără să aibă cui să destăinuie orice fulgerare de gând, orice îndurerare sufletească. Ci strângea acolo, în inima lui, și închidea ca într'o ocnă, de unde nu poate să iasă nimic, toate frământările și toate zbuciumările unei vieți, plină de neînțeleș și de melancolie.

Zilele de primăvară se îndulceau mereu, cu vremea care înainta spre luna Aprilie. De multe ori Gherasim se ducea prin codru, așa de geaba, să se primble poate, căci nu plecă mai niciodată după un lucru anumit. Rupea doar câte-o crenguță, și se uită la mugurii cari îmboboceau. Apoi luă câte un mugur, îl desfăcea încet, și-l privea cu mare băgare de seamă și cu mare bucurie. Peste vreodouă-trei săptămâni, — se gândia Gherasim — vor ieși la iveală frunzele tinere, fragede și verzi. Codrul uscat se va îmbrăca în haină nouă, și dealurile vor face să răsară covoarele de iarbă verde, întinse până unde putem vedea cu ochii.

Pe la Sfântul Gheorghe codrul se încheiase. Împrejurul schitului iarba erà mai de un pod de mână. Gherasim nu-și puteà luà ochii, mai cu seamă, dela oamenii cari arau câmpurile dela vale de Târgul-Ocnei, pe la Viișoară. Un dor tainic îl chemà mereu, să se ducă, să plece, fără țintă, în toată lumea asta. S'a săturat de atâta singurătate, și de atâta înfrângere a unor doruri pe cari nici-odată nu le-a putut desluși în mintea lui. Singur el nu știà ce voià anume; dar simțea cum i se duce dragostea de mânăstire din suflet, și cum dorul de pribegie prindeà aripi și-l îndemnà spre căi necunoscute.

Cu ivirea treptată a primăverii se naște în sufletul tuturor acest dor de pribegie, moștenit poate din depărtatele vremuri ale poporului nostru; dar sufletul lui Gherasim, pregătit de singurătate și de întristare, se zvârcoleà cu mai multă furie și cu mai multă îndrăzneală. Simțea într'însul acea putere tânără care nu s'a putut desfășurà prin oste-neala brațelor, nici prin sudoarea frunții.

Sufletul lui Gherasim erà cuprins de aceste frământări, numai atunci când frumusețile naturei îl mișcau până în adâncul inimii. Dar când își întorceà privirile către crucea bisericei, tot avântul de pribegie îi dispăreà ca prin farmec, și puterea datoriei îi sfărâmà orice gând de răzvrătire. Credința cea fără

de margini luă locul cugetelor de libertate. Atunci Gherasim privea cu mai multă lăcomie zidurile albe ale bisericei, și dragostea de Dumnezeu îl robea, și-l îndatora să înceapă a face cruci și a rosti vorbe de laudă măreață.

Atunci își închină din nou, pentru a nu știu câte oară, sufletul către cel prea mărit, și credința fanatică, născută odată cu vremea când s'a trezit în mănăstirea Secu, îi alungă toate gândurile de înstrăinare. Începă să-și iubească chilia cu mai multă furie, și dorul de slujbă adevărată întru credința lui Dumnezeu venea să-și ia locul vechiu în inimă.

Trecu și Sfântul Gheorghe fără mult zgomot. Câțiva credincioși din Târgul-Ocnii urcară muntele și ascultară slujba din ziua aceluia sfânt. Schitul, în mijlocul naturii înflorite, începă să se înveselească. Târgoveții mai tineri și sprinteni veneau în primblare până în vârful muntelui, și culegeau florile paștelui și ciuboșica cucului. Astăziarnă, dacă ar fi venit un om la schit, era o adevărată minune; acuma, însă, Gherasim se întâlnea mai în fiecare zi cu câte un târgovaț, sau chiar mai mulți. Se înțelege că bucuria lui nu era mică, de oarece mai avea cu cine schimba o vorbă, două.

Cu câteva zile înainte de sf. Constantin și Elena, începură pregătirile de hramul bise-

ricii. Doar cu prilejul acesta Maletie mai dădea drumul pungii și făcea oarecari cheltueli, cu gândul, însă, că tot ce va scoate din pungă, va câștiga înapoi înzecit. Bătrânul călugăr chemă doi oameni din târg, cari așezară niște scânduri pe niște căpriori, pe o întindere ca de vre-o cincisprezece metri, — chip, dragă Doamne, mese pentru hram. De bucate nu avea nevoie, pentru că oalele cu bucate le aduceau nenumărații credincioși, cari veneau, ca de obicei, la acest hram vestit. Apoi frecară sfeșnicele și policandrul de alamă, pâna când au ajuns să strălucească. Lumânări nouă erau pregătite pentru fiecare sfeșnic, și candelile fură șterse bine și apoi umplute cu untdelemn. Pietrele bisericii, pe jos, spălate bine. Meletie scoase vre-o trei lăvicere din chilia lui și le puse în biserică, dinaintea icoanei Maicei Domnului. Chemă pe Evdochie și pe Gherasim și se sfătuiră între dânșii. Hotărâră să aducă doi dascăli, cei mai buni din Târgul-Ocnei. Gherasim și cu Evdochie trebuiau să facă slujba, iar el, Meletie, bătrâna pasăre de pradă, aveă să șadă la o masă, care va fi pusă la așa bisericei, și va strânge banii dăruiți. Ceea se va strânge va împărți în trei, câte o parte fiecăruia. Evdochie cârni puțin din nas, dar nu zise nimic. Gherasim se gândeă la ziua hramului. Apoi ieșiră amândoi dela Meletie.

Înainte de a intra în chilie, Evdochie se aplecă la urechia lui Gherasim și-i spuse tainic :

«El să strângă paralele ! El, care are destule ! Înțeleg. O sută de părți lui și două pentru noi. Îl știu și-l cunosc pe fratele Meletie. Doamne iartă-mă, ce inimă de câne are ! Da' te rog să taci».

Gherasim intră în chilia lui, fără să se gândească la ceva, nici măcar la ceea ce i-a spus Evdochie.

În ziua de Constantin și Elena, clopotele dela schit începură să fie trase încă din zorii zilei. Sunetele de alamă pluteau pe deasupra târgului, ca niște sunete venite din adâncul văzduhului. Târgul începù să se trezească din amorteala și tihna nopții. Călugării Gherasim și Evdochie, îmbrăcați în hainele cele mai bune cari se găseau la schit, începură slujba lungă a zilei de hram, când nu se luminase încă bine, pentru ca s'o poată isprăvi pe la amiază.

Cu ivirea soarelui pe zarea dealului, cei mai credincioși creștini ai hramurilor : țigani deapururea flămânzi și lacomi, începură să se urce pe cărarea către schit. Apoi, în urma lor, babele de pe la marginile târgului. Și, tocmai când ajunsesse soarele la prânzul cel mic, începuseră să vie târgoveții și târgovețele, în haine pestrițe. Pe urmă, după

dânșii, veneau mereu, de prin satele aruncate pe dreapta și pe stânga Trotușului, de la Onești, în susul apei, până dincolo de Comănești, femei și fete cu obrajii rumeni, gospodari și flăcăi plini de sănătate. Micul schit se umplu repede de credincioși. Lumea care venia și nu mai încăpea în bisericuță stătea pe afară, și foșnea încoace și încolo, în pași domoli. Ca să se poată închină toată lumea, Meletie se rugă de oameni să intre în biserică, să se închine, apoi să facă loc și celor rămași pe afară. Intr'o parte, pe micul podiș al schitului, împrejurul oalelor cari chifteau de mâncări, țigani săreau, cântau, se sfădeau, vorbeau tare, își pregăteau, poate, pofta de mâncare.

Innăuntrul bisericii era o căldură enormă, și mirosul de cojoc se amestecă cu parfumul vreunei cucoane sclivisite. Ca niciodată, glasul lui Gherasim se suia și scoboră în gorgoane duioase, limpezi. Din pricina căldurii, obrajii lui se înroșiseră. și-i curgeau broboanele de sudoare pela tâmple.

Afară, la ușa bisericii, Meletie strângea leturghiile, sărindarele și darurile pe care le făcea lumea credincioasă pentru schit: lumânări, untdelemn, tămâie și smirnă.

Pe la amiază se isprăvi slujba și toată lumea eși din biserică. Călugării binecuvântară mesele lungi, apoi se retraseră în spre

răsăritul schitului, pe iarbă verde, unde se adunase lumea mai aleasă. Se făcuseră o mulțime de cete, din câte o familie, două, sau trei, și fiecare ținea să aibă o față bisericească în mijlocul lor. Meletie s'a dus în ceata subprefectului din Târgul Ocnii, Evdochie în ceata fostului subprefect, din partidul care era în opoziție, iar Gherasim, slinos și peste măsură de obosit, fu luat mai mult cu de-a sila de domnul institutor Ionescu, dela școala de băieți din târg, și dus în pădure, mai la vale, într'o poeniță tainică, cu toată familia domnului institutor, compusă din doi veri-primari, trei verișoare, o mătușă, doi copii ai lui, și vre-o zece ai celorlalți, un frate, soacră și socru, doi cumnați, o cumnată, și alții. Se așezară la masă, și mâncară cu multă poftă, pentru că soarele trecuse de amiază. Gherasim însă era cam stingherit în mijlocul acestor oameni, veniți aici să mănânce și să petreacă în voe. Cu toate că îi era foame, nu putea însă să mănânce tot ceia ce ar fi voit.

«Iea, părinte, o bucătică de curcan, spuse Madam Ionescu, nevasta institutorului.

— Mulțămesc, nu vă supărați, noi călugării n'avem voe să mâncăm carne, răspunse Gherasim cu o adâncă părere de rău ascunsă în suflet.

— Iea părinte, poftim!

— Nu, nu mănânc ; mâncați dumneavoastră. Eu n'am pus în gura mea carne, de vre-o cinci ani, de când m'am călugărit; dar nici înainte n'am mâncat decât de vre-o trei-patru ori pentrucă nu-mi dădea voe sta-rețul dela mănăstirea Secu.

— Iea, părinte, lasă că nu-i păcat.»

Și nevasta institutorului, care ședea lângă Gherasim, pe iarbă verde, îl tot îndemnă mereu. Inșă orice îndemnare era zădarnică. Gherasim mănca numai brânză.

— Da' vin bei? Intrebă din nou Madam Ionescu.

— Da, răspunse călugărul, înroșindu-se puțin; vin avem voe să bem.

— Atunci, poftim».

Mâncau toți fără nici o grijă. Gherasim se uita la ei cum întindeau bucăți de curcan fript în dinții tari. Vorbeau împreună, aproape toți dintr'o dată, și așa de tare, încât aproape nu se înțelegeau. Madam Ionescu vorbea mereu cu călugărul; rar mai îndreptă vorba înspre altul. Domnul Ionescu vorbea de rău pe subprefect către socrul său :

«Un șarlatan! Și-a pus feciorul la poliție, ca să spioneze lumea. Nepotu-său e la primărie. Am auzit că primarii din sate sunt îndatorați să-i aducă găște și curcani. Dela Popescu, pe care l-a pus notar la Doftana, a luat trei sute de lei. Regim de hoți.»

Domnul Ionescu era din partidul advers. Sticlele începură să se golească. Pe fețele unora roșeața ieșise la iveală. Călugărul Gherasim povestì doamnei Ionescu istoria vieții lui, pe scurt, fără să amintească însă din pricina rușinei, fapta călugărului Macarie de la mănăstirea Secu, și a maicii Vasilichia. Ceilalți vorbeau despre cumetrii și cumetrele târgului.

Madam Ionescu avea nume rău în Târgul Ocnii. Lumea vorbea aproape numai despre dânsa și despre faptele ei.

Era învinovățită, mai ales, că îi place să vorbească numai cu tinerii, și prea multe vizite primește, atunci când bărbatul ei e dus la școală. O! doamne ferește pe toată lumea să stee într'un târgușor românesc, unde nimeni n'are altceva de făcut de cât să vorbească pe socoteala celorlalți. Madam Ionescu era o femeie cu adevărat cinstită, crescută în pension la București, știă franțuzește ca apa, și era foarte bine crescută. Când era bărbatul său la școală, e drept că primea în vizită pe judecător, pe doctorul Paraschivescu, pe avocatul Pascu, dar numai pentru că aceștia erau mai deștepți în târgul acela și pentru că numai cu dânsii mai putea deschide o vorbă două. A prins-o bărbatul ei cu doctorul Paraschivescu? Ei, asta-i acú! Dar care om nu greșește odată în viața lui?

A prins-o cu avocatul Pascu? O! da, avocatul Pascu este un mizerabil care caută să câștige din slăbiciunile femeesti. A prins-o cu domnul judecător? Nu face nimic. Iată un bun prilej ca să se jure că-asta va fi cea din urmă greșală a ei. Și domnul Ionescu, care își iubea până la nebunie femeia pentru că era cea mai deșteaptă din Târgul Ocnii, se înțelege că o iertă și-i sărută mâna. Sunt și bărbați de aceștia.

După ce se isprăviră sticlele de vin, începură cântecele, acolo în pădure unde cântau și ecourile.

«Natalișo, cântă *«Când eram copii odată»*, spune domnul Ionescu către nevastă-sa.

Și Madam Ionescu începu să cânte cu glasul ei frumos și dulce, uitându-se în ochii călugărului Gherasim, căruia i se înroșise obrazii din pricina celor câteva păhăruțe de vin. Apoi începu să cânte un văr al domnului Ionescu, din gură și vioară. Pe urmă cântară copii *Trăiască Regele și Deșteaptă-te Române*.

«Acum să ne cânte ceva părintele Gherasim, spuse madam Ionescu.

— Da, da! strigă ceilalți tovarăși.

Gherasim se înroși până în vârful urechilor, apoi răspunse:

«Eu nu știu nici un cântec,—să mă ertați.

— Ba știi, spuse madam Ionescu, îndul-

cindu-și ochii și punând mâna ei pe o mână a călugărului Gherasim; hai cântă-ne părinte. Sfinția ta ai un glas foarte frumos.

— Nu pot, Madam Ionescu, nu pot crede-mă, răspunse bietul călugăr, trăgându-și mâna încet, cu rușine și simțind un fior care făcù să i se bată inima cu putere.

— Nu te lăsăm până ce nu vei cânta.

— Dacă nu știu nici un cântec... N'am avut de unde învăța cântece de lume.

— Nu te cred și... nu te cred, spuse madam Ionescu; sfinția ta cu o voce așa de frumoasă și de plină, trebuie să știi toate cântecele din lume.

— Nu știu. Cum vrei să știu eu cântece de lume, când n'am avut de unde învăța?

— Atunci cântă-ne *Tatăl nostru*, bisericește, că tot cântec este, noi nu vrem cîvinte, ci vrem să-ți auzim glasul.»

Gherasim se mai codi o leacă, dar la urma urmii, ne mai având încotro cârmi, din pricina rugămintilor doamnei Ionescu, începu să cânte *Tatăl Nostru*. Mesenii tăcură dintr'odată și-și îndreptară ochii către cântărețul bisericesc, îl priviră puțin, apoi își căutară de vorbă înaintea. Singură Madam Ionescu, cu ochii dulci, ascultă rugăciunea cântată până la sfârșit, de un glas așa de limpede și duios. O! nu-i plăcea așa de mult doamnei Ionescu cântecele bisericești, dar ea

nu se putea împăca cu gândul că tinerețea unui om ca Gherasim poate să se mistue așa fără nici un rost.

Cu vorbe, cu cântece, cu politică, iar cu vorbe, vremea trecu repede și soarele nu mai avea multă vreme până la sfințire. Se pregătirea de plecare. Madam Ionescu ruga mereu pe călugărul Gherasim mai mult pe șoptite :

«Vii Joi la noi să ne faci o aghiazmă; ne-am înțeles.

-- Bine madam Ionescu viu, dar nu știu unde stați.

— Drept în mijlocul târgului, lângă catedrală. Intreabă pe cineva să-ți arate casa noastră, că ți-o arată îndată. Numai te rog părinte, să nu vii așa de dimineață, că nici nu suntem sculați din somn. Vino pe la nouă. Tocmai atunci e dus și bărbatul meu de acasă».

Ochii doamnei râdeau de bucurie, și-și frământă buza de jos între dinți, ca și cum ar fi vrut s'o rupă.

«Să nu uiți, părinte, să vii; te rog foarte mult.

— Nu, nu uit; am să viu.

— Da, bine, te aștept cu mare plăcere», răspunse Madam Ionescu, clipind șiret din ochi, mușcându-și iarăși buza, și strângând cu putere, în mânilor ei subțiri, mâna dreaptă a

călugărului, dela care își luă rămas bun. Se despărțiră. Familia domnului Ionescu străbătù un colț de pădure, ajunse în cărare, și pornì la vale. Gherasim se întoarse la schit. Toată lumea plecase de prin împrejurimile bisericii. Mesele erau pline de fă-rămituri. Meletie și Evdochie se retraseră în chilii. Soarele se scoborâse la toacă.

Gherasim intră iar în chilia lui, și, cum erà destul de obosit, se trânti în pat, își acoperì obrajii în palme și căzù pe gânduri. Ce lungă a fost slujba de astăzi! Și ce de-treabă erà Madam Ionescu! Nu s'a deslipit un moment de lângă dânsul, și totdeauna îi purtă grija cea mai aleasă, să-i fie paharul plin și farfuria să nu-i fie goală. Și când puneà mâna pe dânsul simțià niște fiori dulci în tot trupul, fiori porniți din inima care băteà mai tare ca de obicei. Și se uità la dânsul așa de frumos, într'una; parcă nu mai erà nimeni prin prejurul ei. Pe urmă, ce bine îi păreà că se va duce să-i facă aghiazmă. Vezi, femeile nu sunt așa de rele cum și le închipuià Gherasim, mai înainte vreme, fără a le cunoaște.

Este drept că la mânăstirea Secu, Gherasim auzià vorbindu-se, cu răutate și cu ură, împotriva lor, dar fără să cerceteze el singur faptele. Știà atâta că o față călugă-rească nu se cade să se apropie de o femeie,

dar nu știă pentru ce anume, și cât ar fi de mare păcatul dacă s'ar apropiă. Pentru Dumnezeu! iată că el a stat alături de Madam Ionescu; dar ce păcat a făcut? Nici unul. Din potrivă, a căpătat convingerea că femeile sunt bune la inimă și cu sufletul deschis. Niciodată n'a auzit o vorbă mai frumoasă și mai dulce decât a doamnei Ionescu. Și și-a adus atunci aminte de bietul călugăr Macarie. Da, dar Macarie aveă altă vină. La urma urmei, nici el nu eră așa de vinovat, cum credeă la început Gherasim. Toate bune, dar un gând îl mistuieă mai cumplit pe bietul surghiunit. Madam Ionescu aveă ochii prea mari și frumoși, și prea se uită galeș la dânsul. Prea frumos îi eră părul, și prea fragezi și rumeni îi erau obraji. Călugăr înainte de toate, călugăr! Nu se cade să te gândești la ochii, buzele și coșitele femeilor, dar nimeni nu te poate opri, și poate faci cel mai mare păcat dacă vei căută să oprești bătăile inimii. Inimă? Nu, călugărul nu trebuie să aibă inimă; dar dacă o are, se înțelege că n'o poate încredința unei femei, cu ochii albaștri și mari ca ai doamnei Ionescu. Cui s'o încredințeze atunci? Nimănu. Ci s'o închidă acolo, în pieptul zbuciumat, să-i domolească bătăile, să nu-i dea nici o libertate și să-i înfrângă orice îndrăzneală și orice

dorință. Da, dar prea erau frumoși ochii doamnei Ionescu, și prea se uită galeș la călugărul Gherasim, și prea frumos îi era părul, și prea fragezi și rumeni îi erau obrajii.

Se sculă din pat, mănă o bucățică de brânză cu pâne, și eși afară, dinaintea chiliei. Soarele se ascunsese după dealuri, și inserarea cădea liniștită. Un vânt ușor de primăvară îi răcoriă obrajii înroșiți și fruntea caldă. Inconjură de vre-o două ori schitul, apoi porni prin marginea pădurii, — și ar fi voit să pornească parcă în toată lumea.

Incepă să cadă noaptea. Gherasim se întoarse în chilie, și se culcă. S'a întors când pe partea dreaptă, când pe partea stângă, s'a sucit încoace și încolo, și n'a putut să adoarmă decât după miezul nopții, și numai după ce și-a pus în gând, cu hotărâre, să se ducă să facă aghiazmă. Va vedea din nou pe Madam Ionescu, îi va auzi iarăși glasul dulce, și inima lui va simți din nou fiorii așa de prielnici.

Joi dimineața, Gherasim s'a sculat mai de vreme decât oricând, și s'a îmbrăcat repede, însă cu mai multă îngrijire ca în alte dăți. Păcat că nu avea o oglindă, — ar fi putut, cel puțin, să-și pieptene în chip deosebit părul lung. Apoi a așteptat cu nerăbdare ră-

săritul soarelui. Se gândeà: «câte ceasuri or fi acuma?» — Ei! *câte ceasuri!* Doar el n'a măsurat vremea cu céasul. A știut atâta socoteală: de dimineața și până seara erà tocmai o zi; iar de seara și până dimineața erà o noapte. La ce i-ar fi slujit măsurarea timpului cu ceasul sau cu minutele?.. După ce s'a ridicat soarele ca de-o suliță pe cer, Gherasim și-a luat aghiazmatarul și epitrahirul, a încuiat chilia, și a pornit încet pe cărare, la vale. Alții se duc să facă aghiazmă pentru dragostea gologanilor, dar bietul Gherasim se duceà pentru altceva. Uite, vedeți, în sufletul acestui călugăr erà un zbucium fără început și fără sfârșit. Unul îl îndemnà să se întoarcă înapoi, iar altul îl împingeà să zboare. De care gând să asculte? Care gând aveà mai multă putere de stăpânire asupra lui? Firește că acela care-i scoborà pașii pe cărarea șerpuită. Vedeà el bine că nu se duce nici pentru dragostea gologanilor, nici pentru nevoia slujbei; dar unde se poate găsi tăria care să înfrângă îndemnurile inimii și să oprească răzvrătirea sângelui?

Trecù podul peste Trotuș și intră în târg. Ce zgomot! ce zgomot pentru o ureche deprinsă să asculte numai șoaptele frunzelor și adierile vânturilor de vară. De Crivăț nici nu-și mai amintește. *Catedrala* e cea mai innaltă biserică din târg. Lângă catedrală

șade domnul... a! nu e vorba despre *domnul*, — lângă catedrală șade Madam Ionescu. Dar care este casa? Lângă biserică sunt mai multe case. Să întrebe oare pe cineva? Parcă se sfiă. Dar trebuie să întrebe, pentru ca să nu intre cumva în vre-o casă străină. Iată un copil.

«Unde șade domnul Ionescu?

— «Aici» răspuse copilul, arătând cu mâna o casă frumușică, cu ceardac roș din-nainte. Urcă cele patru scări și se opri în fața ușii. Se opri, — și începù să tremure, ca și cum i-ar fi fost frică de ceva. Numai bătăile inimii nu i s'au oprit, ci s'au mărit, și parcă au prins mai multă putere. Când s'a văzut în fața doamnei Ionescu, tot sângele i s'a urecat în obraji.

«Îmi pare bine că te-ai ținut de cuvânt».

Gherasim a zâmbit și n'a răspuns nimica.

«Poftim, părințele, aici».

Madam Ionescu trecu înnainte, în salon, și după dânsa veni călugărul. Iși puse aghiazmatarul și epitrahirul pe masa din mijlocul salonului, apoi se așeză pe scaun. Spuse:

«Trebuie un castron cu apă curată și câteva fire de busuioc».

— Da, da, mai pe urmă. Te grăbești?

— Nu.

— Atunci, poftim stai.

Gherasim își veni puțin în fire, și privea

portretele de pe pãreți. Madam Ionescu aduse repede dulceață de cireșe negre amare și două pahare cu apă.

«Parcă sântem în mijlocul verii, părinte.

— Da, e foarte cald.

— Ce-ați mai făcut, părinte, după-ce am plecat noi?

— Ce să fac? N'am făcut nimic. De!... Cum e slujba noastră... Dar dumneavoastră?

— Noi? Cu grijile casei».

Madam Ionescu se apropiè cu scaunul de Gherasim. Ce femei! Îi jucau ochii în cap, și-și frãmântà când buza de jos, când buza de sus, între dinții albi ca mãrgãrintarele. Nu avea nici un astãmpãr pe scaun: când se sucea într'o parte, când în alta, când se plecà înaintea, când se rezãmà cu spatele pe scaun, — ca un copil neastãmpãrat. Incepù sã grãiascã:

«Ce idei ai despre viață, părinte?»

Gherasim își deschise ochii mai tare, cãutã sã priceapã înțelesul acestor vorbe, dar nu rãspunse nimic.

«Ei, n'ai nici o idee?

— Ba... da! rãspunse Gherasim dupã un moment de gãndire; eu zic cã viața e bunã, pentru-cã ne-a dat-o Dumnezeu.

— Numai pentru atãta?

— Și... pentrucã... putem sã aducem laude celui ce ne-a dat-o.

- Numai atâta ?
— Numai.
— Viața e o fericire pentru noi ?
— Este, se înțelege. Dumitale nu-ți pare bine că trăești ?
— Da. Dar sfinției-tale ?
— Mie ?»

Gherasim își schimbă privirile în altă parte, ridicându-și puțin sprâncenele, părî că se gîndește o clipă, oftă, apoi răspunse:

«Și mie îmi pare bine că trăiesc; însă sînt prea singur în lumea asta; n'am nici-o rudă.

- Dar prieteni ai ?
— Nici prieteni.
— Atunci e greu, spuse Madam Ionescu ;
— greu dacă n'ai prieteni!...»

Gazda se sculă de pe scaun, eși din salon, și veni după cîteva momente cu două cești de cafea.

«Și așa, părinte, n'ai nici rude, nici prieteni. Greu lucru !

— N'am».

Gherasim oftă iar. Madam Ionescu și-a apropiat de-a binelea scaunul ei de scaunul călugărului. Băură liniștiți cafeaua.

«Nu aduceți apă și busuioc pentru aghiăzmă ?»

— Acuma vrei? Te grăbești? Mai ai treabă prin târg ?

— Nu.

— Atunci... să mai vorbim. *Par exemplu:* ce idei ai sfinția ta despre femei?»

Gherasim o privi drept în ochi, apoi își întoarse privirile spre un tablou frumos din perete, un nud de femeie, și răspunse:

«Femeia este... femeia... ce să spun? Noi călugării n'avem voie să ne gândim la femei.

— Bine, știu asta, dar ce fel de idei ai sfinția-ta despre femei, în general.

— Zic... parcă eu știu ce să zic! Femeile sânt niște creaturi ale lui Dumnezeu, pentru ajutorul bărbaților, izvorâte din coasta lui Adam».

În timpul acesta, Madam Ionescu, care își lipise scaunul de Gherasim, puse mâna pe umărul călugărului, se aplecă cu capul ca să se uite drept în ochii lui, îi prindea câteodată mâna puternică în mânele ei subțiri și albe, tremurâ, își mușcă buzele, nu mai avea nici un astâmpăr pe scaun.

Gherasim acum era rece, acuma cald; când galben, când roș; când liniștit, când turburat. Inima lui parcă se micșorâ câteodată, parcă creștea uneori. Și gândurile se zbuciumau în capul lui, alergau înapoi și încolo, fără ogoire. Tâmpilele îi vâjâiau.

«Nu aduceți apă și busuioc pentru aghiazmă?»

— Ei, iar vorba asta! Te grăbești?

- Da... nu, nu mă grăbesc.
- Numai atâtea idei ai despre femei?
- Mai am. Femeile sânt fericite că pot să se mărite; au voie, adică. Dar noi bărbații...
- Da, dumneavoastră, bărbații, aveți voie ca și femeile.
- Inșă calugării....
- N'au voie, știu; dar nici ei nu prea țin regulile lor. Înțelegi?
- Da. Nu țin... dar trebuie să le ție.
- Și atunci când le calcă?
- Fac păcat, răspunse Gherasim, întărit de puterea credinții.

— Dar cel mai mare păcat fac atunci când calcă legile naturii, legi cari nu se pot schimba. Tot omul tânăr trebuie să iubească».

Gherasim își făcù cruce. Fusesse vorba despre *iubire*, și el nu puteà îngădui să se vorbească despre așa ceva fără să nu se simtă cuprins de fiorii evlaviei calde.

— «Nu aduceți apă și busuioc pentru aghiazmă?

— Ba, da. Mă duc s'aduc».

Madam Ionescu eși. Ce prost, ce prost călugăr, se gândeà. Iar Gherasim: ce femeie frumoasă și cât de dulce vorbește! Nu puteà să se plângă că e călugăr, căci ar fi făcut un păcat, dar nici bine nu-i erà în rasa călugărească. Madam Ionescu se întoarse c'un castron de apă și cu firele de busuioc. Cu

glasul tremurător, Gherasim săvârși sfințirea apei. Apoi stropi prin toate odăile cu aghiazmă. Se pregăti să plece; își înfășură aghiazmatarul în epitrahir.

«Nu mai stai, părinte? Ha? Nu-mi spui ce idei mai ai despre femei, afară de acelea pe cari le-am auzit?»

— Am idei foarte bune. Femeile sunt ale oamenilor. Noi călugării suntem ai lui Hristos.

— Nu-ți pare rău după tinereță, părinte? Madam Ionescu îl privi drept în ochi, cum stă în fața lui.

«Taci?»

— Nu tac...

— Atunci spune ce ai de spus.

— Ce să-ți spun?

— Nu iubești pe nimeni?

— Pe Dumnezeu.

— Și o femeie n'ai putea iubi?

— Păcat mare, Madam Ionescu, noi n'avem voie să iubim femeile. Știi?... Noi...

— Bine, n'aveți voie, dar cum vă puteți stăpâni inima?» Gherasim plecă ochii în jos, și nu răspunse nimic. La urma urmei, ce putea răspunde?

Își putea el ori ba stăpâni inima? Vedeți, tocmai lucrul acesta nu-l știă.

— «Mă duc, Madam Ionescu.

— Nu mai stai? Mai este un ceas și ju-

nătate până va veni bărbatu-meu. Zău, stai, mi stai un ceas.

— Să mă ierți, dar trebuie să plec. Mă așteaptă părintele Meletie».

Gherasim se sculă și voi să plece. Madam Ionescu îi întinse doi franci, pentru serviciul bisericesc.

«Nu, mulțămesc, nu iau bani pentru a-gheazmă.

— De ce?

— Nu iau».

Plecă. Când s'a văzut în stradă, îi părea bine. Acolo, în casă, zbuciumul sufletului eră să-i spargă pieptul. Aici, în aerul liber, poate respiră mai ușor, și el însuși se simte mai în largul lui. Ce vreți! Madam Ionescu ședeă așa de aproape de scaunul lui, în cât se sfiă să ofleze mai din adânc. Și apoi, femeia asta căută mereu să-l incurce în vorbe de lume. I-a părut bine când a eșit afară, pentru că a putut răsufli în tihnă; dar nu-i veneă să-și grăbească pasul, căci se depărtă prea repede de casa ceia cu ceardacul roș, în care stă femeia cu ochii mari și plini de săgeți, femeia pătimașă care-l strângea de mână, și care-și mușcă, cu înțeles deosebit, buzele roșii.

Trecu podul peste Trotuș, și începū să se urce pe cărare, cu greutate. Parcă s'a făcut mai drept muntele. Și ce bine e să-și petreacă cineva viața în mijlocul târgului!

A intrat în chilie, și-a desfăcut aghiazmarul din epitrahir, și a pus pe fie care la locul lui. Sosise vremea prânzului. Gherasim parcă mâncase atunci. Se așază pe scaun, își puse coatele pe masă și capul între palme, și privea crucea catedralei din mijlocul câr-gului. Casa doamnei Ionescu nu se vedea de aici.

Bătăile repezi ale inimi se liniștiră. O jale tainică îi prinsese sufletul în mrejele ei. Domol, lacrimile se rostogoleau pe obrajii încălziți.

*

A doua zi, când s'a trezit din somn, văzù vremea schimbată: o ploaie mărunțică și deasă cădea liniștită. A dormit greu, toată noaptea, ca după o trudă mare, și nici n'a știut când vânturile au adus, din locuri îndepărtate și tănuite, norii de ploaie. Ii eră foame: eri nu mâncase de loc. S'a sculat, a luat o bucată de colac uscat, care-i rămăsese încă dela hram, și începù să mănânce.

Ar fi vrut să vadă soare, căci vremea asta posomorâtă îl făcea mai trist din cât eră. Intre cei patru pereți ai chiliei călugărești, Gherasim se simția ca între patru ziduri de ocnă, de mormânt. Și inima îi bătea mai tare ca de obicei, mai neregulat. De singurătate mare, îi țiuiau urechile. Iși îndreptă privirile spre zidurile dela saline, și o milă nespus

de mare pentru oamenii ferecați în lanțuri și cuprinse inima lui, plină de sbucium. Ce bune simți durerile mari ale altora, când tu înuți ești un mare îndurerat! Gherasim își uită pentru o clipă gândurile, — și toată puterea de cugetare, care putea să se nască într-o minte simplă ca a lui, și-o îndreptă către ocnași. Oameni vinovați, făptuitori de crime și de nelegiuiri, își ispășesc păcatele între pereții închisorii. Câtă durere! Cine se mai îndcește oare că un ocnaș nu dorește libertatea? Dar legea e lege, nu poate fi îngăduitoare cu aceia cari nu știu s'o respecte cum se cuvine. Și, poate fără să vrea, călugărul Gherasim făcî o apropiere între dânsul și ocnaș. Era o asemănare, dar era și o mare deosebire. Asemănarea ar fi așa: și unul și altul duceau aceiași viață monotonă, plină de frămîntări dureroase ale inimii; dar pe când el, ocnașul, stătea închis fără voia lui, călugărul Gherasim trăia retras, în cea mai aleasă singurătate, slujind pentru Hristos. Ce folos, însă! Nici o bucurie pentru viața monotonă, nici o tragere de inimă, nici o dragoste.

Gherasim își veni repede în fire, cuprins parcă de o mare părere de rău, pentru că într'un moment de uitare de sine îndrăzni să facă o comparație între viața unui ocnaș și viața lui evlavioasă.

«Doamne, iartă-mă! încep să grăiesc singur; alungă toate gândurile rele dela mine, ia aminte laudele mele, și îndreaptă-ți privirea către noi, păcătoșii.»

Apoi își făcu cruce. Afară ploua mereu mărunțel. În spre tunel se vedeă Trotușul turbure și umflat. Și a plouat două zile, neîntrerupt. Aproape tot timpul, Gherasim se uită la crucea catedralei din Târgul Ocnii; crucea catedralei, singurul semn pe care îl vedeă din împrejurimile casei doamnei Ionescu. Câte-odată îl întărea credința, și atunci, toate gândurile, pe cari le aveă pentru femeia asta, se despărțeau o leacă de dânsul; dar se întorceau repede, vioaie ca înainte, mai îndrăznețe parcă, și mai pline de curaj. Dragostea pentru Hristos nu eră așa de puternică, nici așa de mare, nici așa de trainică, ca să poată înfruntă dragostea pentru o femeie. De abea acum se născu o adevărată părere de rău în inima lui Gherasim, pentru că se purtase așa de crud cu călugărul Meletie. Dar, la urma urmei, ce putea face cu părerea asta de rău, venită așa de târziu?! Meletie e îmbătrânit aproape, și-l va iertă, pentru că a văzut mai multă lume decât Gherasim, și știe mai bine cum stau lucrurile. Două zile a fost vremea rea: cer întunecat și ploaie mărunțică. Călugărul a trebuit să steie liniștit în chilie, și să se uite, prin gea-

murile spălate de ploaie, în vatra târgului, la crucea catedralei. Câte odată parcă se apropiau pereții din ce în ce, chilia se strâmtă, și Gherasim, ne mai putând să iasă, simțea nevoia de a sparge geamurile și a izbucni afară. Atunci fierbea sângele într'însul, atunci îi bătea inima mai tare, și toate gândurile domolite se răzvrăteau cu putere, ca niște lei cari încep să roadă grățiile de fer, și să se vadă în largul lor, pe câmpiile fără stăpân. Atunci avea gust de vorbă, se frământă pe scaun, se ridică, înconjură cu patru pași chilia, flutură din cap, iar se așeză pe scaun; lovea cu pumnul în măsuta mică, se înfierbântă, parcă se gătea de luptă. Iar după o jumătate de oră de zbucium, ca după o furtună puternică, un zâmbet îi lumină fața, cădea obosit pe patul sărac, cu gândurile îmblânzite, liniștit ca o noapte de vară, după trecerea furtunii. Atunci mângâierea îi cuprindea inima și gândurile, obrazii și fruntea se înfierbântau, iar ochii se înduioșau ca la vederea unei mari nenorociri. Incepea să se gândească la Madam Ionescu, femeia care îl pusese pe gânduri, și care îi împrăștiase ca o furtună tihna vieții lui călugărești. Zău! cine și-a făcut păcatul să-l îmbrace pe bietul Gherasim în haina ceia lungă și neagră, care îl oprește, ca un zid înalt

până la cer, dela zgomotul și forfoteala mirenilor ?

Simte și acum parcă pe umărul lui apăsarea ușoară a doamnei Ionescu, îi aude glasul, o vede cum merge repede și sprintară, pricepe vorbele ei cu două înțeleșuri, și, fără voe, poate, în inima lui, intră cu zgomot o dragoste puternică. Se îndepărtează de cânsul teama de a călcă cele sfinte, și dorul pentru o altă viață prinde dintr'o fulgerare rădăcină puternică. Se ridică nervos din pat, eși afară din chilie, și privi, plin de măreție, întreaga panoramă care se desfășurà înaintea ochilor lui umezi, scăpând câteva cuvinte din gură:

«Nimic nu mă leagă de mănăstirea asta!»

Vremea ploioasă trecuse. Soarele erà pe la toacă, și încălzià pământul din care ieșau aburi. Gherasim înconjură schitul de vre-o două ori, gânditor, cu capul plecat, apoi porni la vale, în pădure, în poenița verde, unde a mâncat cu Madam Ionescu, în ziua hrămului. Ce frumoasă erà poenița acum, după ploae ! Parcă zâmbià. Dacă n'ar fi fost pământul ud, s'ar fi pus jos pe iarbă, tocmai în locul acela unde a șezut în ziua de Constantin și Elena, alături de Madam Ionescu. Porni din poeniță și se îndreptă iar către schit. Se duse de-adreptul la bătrânul frate, și-i spuse :

«Mâne e Sâmbătă și trebuie să facem slujbă,

că-i ziua sfântului părinte Mitrofan. Mâne, însă, de dimineață, aș vrea să plec în târg, că am treabă.

— Ce treabă?

— Au venit... niște oameni dela mănăstirea Secu, să cumpere sare, și mâne la prânz se întorc înapoi. Aș vrea să vorbesc ceva cu dânșii.

— Da' de unde știi c'au venit?

— Adineauri mă dusei prin pădure, să văd dacă s'au mai copt fragile, și mă întâlnii c'un băiat, care venea la mine să-mi spue că, mâne dimineață, dacă am vreme, să mă scobor până la saline, să mă întâlnesc cu oamenii de pe la Secu, c'au să-mi spue ceva.

— De! cam greu să fac numai eu slujba, dar n'am ce-ți face. Du-te».

Gherasim se întoarse în chilie, bucuros că minciuna lui a prins așa de bine. Părea vesel. Mâne, când va răsări soarele, se va scoborâ în vale, și se va duce la Madam Ionescu. Dar dacă nu-i acasă? Nu, trebuie să fie, că n'are unde să se ducă. Târgul e mic.

A mâncat cu mare poftă. Noaptea cuprindea încet văile și dealurile. După masă a ieșit iar afară din chilie, a privit stelele, cari începeau să strălucească mai tare, cu cât noaptea cădea mai adâncă. Pe urmă a

privit crucea catedralei multă vreme, și s'a uitat în vatra târgului, luminată de scântele felinarelor.

A înconjurat schitul, iarăși, de vre-o câteva ori, plin de neastâmpăr, ca un om care trebuie să scoată din urna unei lotării, unul din aceste două bilete: sau dragostea către femeie, sau dragostea pentru haina călugărească. A adormit târziu, după miezul nopții.

Dimineța, când s'a sculat, îl durea capul o leacă. Prea se zbuciumase eri, cu gândurile, toată ziua. S'a îmbrăcat mai cu îngrijire ca de obicei, și, fără să mai fie cuprins de frica pe care i-o inspiră hotărârile credinții, porni din chilie, fără măcar să-și facă cruce ca altădată. Când se scoboră pe cărare, nu știu cum, dar o undă de gând îl făcù să creadă că se coboară din rai, de sus, de lângă vecinătatea lui Hristos, și merge în jos, spre iad. Clopotele dela schit începură să sune jalnic, și glasul lor plutea în aerul dimineței de vară. Gherasim se opri puțin în drum, făcù cruce de câteva ori, și un gol mare se deschise în inima lui. I se părea că clopotele sunau mai jalnic ca altădată, și limba parcă se izbiă mai tare de pereții de acioaie. De multe ori a cărtit în potriwa liniștitei vieți de călugăr, dar sunetul clopotelor i-a adus în totdeauna aminte de tatăl care vede toate din cer, care mișcă

râurile și frunza codrului, care dă glas omului și viață florilor. Și-i dispărură atunci tot curajul de a mai merge înainte. Pășia fără niciun chef, și cu cât clopotele sunau mai mult, cu atât i se micșorau mai tare pașii. O viață întreagă, trăită într'un singur chip, nu se poate schimba așa de ușor; dar nici căldura tinereții nu se preface, așa de degrabă, în răceala bătrâneții. Totuși Gherasim merse înainte. Scoborâ toată cărarea, și ajunse în vale. Trotușul eră și acuma umflat, și aducea încă crengi de copaci, bucăți de scânduri, buturugi. Merse încet și ajunse pe pod. Se răzemă de mânerul podului și privi în susul apei, care veniă în valuri tulburi. Câtă apă! Unde s'o fi ducând?

Gherasim nu învățase decât carte bisericască, și prin urmare nu aveă nici o cunoștință geografică. Știă însă din cărțile bisericesti că toate apele se duc spre mare, și marea n'are nici început, nici sfârșit.

Soarele se ridicase ca de-o suliță spre cer. Oare s'o fi dus domnul Ionescu la școală? S'ar simți cu totul nenorocit, dacă l'ar găsi acasă. Nu de altceva, dar dacă îl întreabă: «ce cauți pe la noi, părinte?» Poate să răspundă ceva? Mai bine să aștepte ca să se ridice soarele mai sus, și să fie incredințat de-al binelea că va găsi acasă numai pe Madam Ionescu. Deci privi apa înainte, până

ce i s'a părut că se învârtește podul cu dânsul. Atunci închise ochii bine, stătù așa câteva clipe, apoi iar îi deschise, dar își îndreptă privirile spre târg. Ce naiba! nici de aici, dela pod, nu se vede casa cu ceardacul curat de lângă catedrală!

Trecea o babă; s'a apropiat, plecată, de călugăr, i-a sărutat mâna, apoi scoase din brâu o legătură, o deznodă, luă doi gologani, — o leturghie, — și o dădù lui Gherasim. Călugărul slobozi gologanii în buzunarul lung, mulțami, apoi iar întoarse ochii spre apă. Clopotele dela schit începură al treilea răstimp de sunete. Ce grea e lupta din sufletul unui om care nu știe să se prefacă, care nu știe să se înșele singur, și care nu poate înlăturà loviturile pornite în potrivea lui. Mai cu seamă Gherasim erà într'o mare încurcătură, căci și dragostea pentru Madam Ionescu și dragostea pentru Hristos se luptau într'o singură inimă. Cum să împarți inima în două, jumătate unei femei, și jumătate lui Dumnezeu? De n'ar fi fost așa de mare dragostea pentru Isus, o! cât i-ar fi fost de ușor lui Gherasim să nu mai stee în cumpănă, și să se ducă de-a dreptul la femeia cu ochii mari, care își mușcă buzele, și care îl încurcă cu întrebările ei.

Cu cât stà mai mult răzeinat de mânerul

podului, cu atât i se întretăiau gândurile între dânsule. Inima lui se zbućiumă, fără ogoire, fără să găsească țarm de liniște. Și parcă nu putea luă nici o hotărâre. Ii venia unde de nebunie, să-și smulgă părul din cap, să-și rupă buzele între dinți, să-și sfâșie haina de pe dânsul. Dumnezeu ori femeia? Și începă să tremure, să pășească repede dela un mâner la celălalt al podului. Urechile îi vâjiau, ochii i se turburară. Să intre în târg sau să se urce iarăși la schit? Nu vrea să intre în târg, nu vrea să se întoarcă în vârful muntelui. Apoi începă să strige :

«Nu, nu înșel nici pe Dumnezeu, dar nici nu mă apropiu de femeie».

Și se aruncă în apa mare a Trotușului umflat de ploae. Clopotele dela schit parcă sunau mai jalnic ca altădată, și limba parcă se izbiă mai tare de pereții de acioaie.

LULEAUA LUI MOȘ-ILIE

Nici nu știu dacă mai trăește Moș-Ilie, că sânt mai bine de cincisprezece ani de când am plecat din Tescani, dar parcă-l văd acum dinnaintea ochilor.

Un moșneag scurt, alb ca oaia, cu sprâncenele țepoase, cu trei dinți în gură și cam ghebos. În mersul lui, se sprijineă în totdeauna de un băț cu noduri, și suduiă, și suduiă de se cutremură pământul. Făceă un pas, suduiă un sfânt; făceă al doilea pas, suduiă alt sfânt; așa că dacă mergeă pe un drum mai lung, isprăveă de suduit toți sfinții de pe catapiteazmă, — și-i luă iar la rând de la început, odată, de două ori, de trei ori, până când își isprăveă calea. Și scuiă mereu.

Eram în clasa cincia primară când l-am cunoscut. Nu pricepeam atunci de ce suduiă mereu, dar astăzi îmi dau seama foarte bine.

Moș-Ilie eră vierul curții boerești din Tes-

cani. În tot satul eră o singură vie, și aceia mare, așezată cam depărțitor de sat, alătura de-o pădure. Aici, la cramă, trăia Moș-Ilie tot anul, singur ca un huhurez. Il vedeam rar, mai cu senmă când eră vre-o sărbătoare, scoborându-se de la vie ca să-și târguiască de-ale mâncării, de la dughenile Armenilor.

Cum venea toamna, o mare grijă, o mare băgare de seamă îl chinuia pe Moș-Ilie. Incepeau să se coacă strugurii, iar băcții de pe la zece ani în sus se strângeau în adevărate bande de hoți, cari pânneau cu mare nerăbdare asfințitul soarelui, și așteptau să vie noaptea, ca să poată porni în spre vie, «la furat de poamă».

Credința cea mare pentru curtea boerească, l-a făcut pe Moș-Ilie să-și capete mulți dușmani. Toată noaptea trebuia să steie cu pușca în mână, umplută cu sare măruntă ca inazărea, gata să lovească pe cel dintâi hoț. Cum eră singur, noaptea, începea să bodogănească și să suduie, când auzea deodată în câte trei patru colțuri de vie plesnind haragii uscați. Alergă ca un nebun în toate părțile, — și mare ciudă mai avea când nu putea să nimerască mazărea de sare din descărcătura puștei în trupul vre-unui vinovat!...

Așa s'a deprins să suduie în toate toamnele. Și din deprinderea asta îmi vine a crede că Moș-Ilie a ajuns să suduie la fie-

care pas degeaba, și primăvara, și vara, și toamna, și iarna.

Moș-Ilie fumă strașnic de mult, dintr'o lulea mare cât căușul mâinii. Toată ziua: pâc! pâc! — fumă câte trei-patru pacuri de tutun negru, de zece bani pacul.

De vre-o câteva ori am intrat și eu în bandele acestea de hoți, dar nu mă prea bucuram de dragostea tovarășilor mei, căci eram prea fricos. E drept, așteptam noaptea, îmi părea bine, mergeam cu dânșii, dar cum ajungeam lângă vie, toată vitejia mea se ducea cașicum nici n'ar mai fi fost.

Incepeam să tremur, să mi se facă inima cât un purice, și parcă mi se muiau glesnele de la picioare.

Dare-ar dracul în gloanțele de sare ale lui Moș-Ilie!.. Struguri de furat am mâncat, dar eu n'am putut să fur niciodată. Eram într'adevăr fricos, dar în sufletul meu, toamna, când se pârguiau strugurii, clocotea o mare mânie împotriva vierului credincios. Totuși aveam o nădejde. După ce trecea Ziua-Crucii, feciorii boerești umblau prin sat ca să găsească oameni pentru culesul viei. Se plătea un leu pe zi, fără mâncare. E-hei! câți culegători nu găseau feciorii boerești!! Unii dintre noi ne rugam să ne ieie la cules fără nici o plată. Și ne duceam.

Imi aduc aminte ca acum. Eram în clasa

cincia primară. M'am dus și eu la culesul viei, vre-o trei zile. Moș-Ilie, cât erà bătrân, umblà ca un năuc de la un capăt la celălalt al viei, și tot strigà: «culegeți! culegeți! mai lăsați mâncatul pe altă dată».

Atâta credință aveà moșneagul pentru curtea boerească, în cât îi părerà rău pentru cele trei-patru sute de struguri pe cari îi mâncau culegătorii.

În trei zile m'am săturat zdravăn de struguri.

Când m'am întors în seara zilei a treia acasă, mi-a venit un gând al dracului: să-i fac o șotie lui Moș-Ilie, să mă ție minte cât o trăi el! Am cumpărat un pac de tutun și o cutie mică de praf de pușcă, și a patra zi m'am dus iar la vie. Am mâncat vre-o doi struguri, am stat degeaba până când se ridicase soarele de-o suliță pe cer, și pe urmă m'am dus lângă focul unde Moș-Ilie își făcea mămăliga de prânz, și am deschis vorba:

«Moș Ilie, eu mă duc acasă, că mă cam doare capul.

— Du-te! Ce-mi spui mie dacă te doare capul? răspunse scurt moșneagul, cam supărat că nu mi-am plătit strugurii mâncăți.

— Stai, Moș-Ilie, zic eu; nu te supără. Iaca ți-am adus un pac de tutun». Și scot tutunul din sân.

— Ei, așa, da! mai vii de-acasă! Chiar acuma isprăvisem tutunul. Și Moș Ilie avu o licărire de bunăvoință în ochii albaștri, spălăciți.

— Adă luleaua încoace, zic eu, s'o îmbuc cu tutun.»

Moș-Ilie îmi întinse luleaua, apoi își căută de mămăligă, să nu-i deie în foc. Cam pe ascuns am turnat destul praf în lulea, apoi am pus tutun deasupra, am așezat luleaua lângă moșneag, i-am dat și restul pacului de tutun, mi-am luat ziua bună și am plecat înspre casă. Am mers însă numai ca vre-o cincizeci de pași, și m'am ascuns sub un butuc de vie, de unde puteam să văd bine pe Moș Ilie.

Bătrânul și-a făcut mămăliga, și-a adus din cramă niște brânză, și a mâncat încet, încet, aproape o jumătate de ceas, neuitând să-și asvârle privirile prin vie și să strige din când în când: «culegeți! culegeți! mai lăsați mâncatul pe altă dată!»

Sub butucul de vie, cu inima cât un purice, eu așteptam că-și ieie Moș-Ilie luleaua în gură, și să puie un cărbune deasupra pe tutun.

Imi venea în gând să fug, dar parcă mi se muiase picioarele. Mai cu seamă când am văzut că moșneagul își ieia luleaua în gură și pune un cărbune deasupra — am înghețat.

Un pufăit strașnic, o lumină de-o clipă care a lăsat fum în urma ei, și bietul moșneag — cât pe ce să cadă jos — începî a scuipă, cu ochii închiși, a strânge din gingini și a sudui. Câțiva culegători din preajma vierului rămaseră încremenți în locurile lor. Abia după vre-o câteva clipe se desmeticiră și veniră lângă Moș-Ilie, care era acum cu mustățile și sprâncenile pârлите. Și scuipă, și scuipă mereu. Eu înlemniseam sub butucul de vie. Culegătorii aproape toți se strânseseră lângă moșneag. Când mi-am venit o leacă în fire, am țâșnit de sub butuc, — și tunde-o, băete!... Sunt ani de atunci, dar n'am mai văzut picioare ca ale mele să știe a fugi așa de năprasuic!...

Să vă spun drept, mi-a părut foarte bine când am auzit că ochii moșneagului au rămas teferi. M'a pârât bunicăi, căci părinții mei nu locuiau în Tescani, dar bunica nu i-a ținut în seamă, pentru că vinovatul era tot bietul vier. Cel puțin, așa spuneă bunica.

Tot satul a aflat de pățania moșneagului, dar nimănui nu i-a părut rău, că prea era pestriț la mațe. Nu l-am mai văzut de cincisprezece ani. Cine știe? Poate o fi murit, suđuind toți sfinții, așa cum era deprins, așa cum l-am cunoscut noi băeții de pe vremea ceea din Tescani.

SFÂRȘITUL TRAGIC AL UNEI DAMIGENE

— ÎNTÂMPLARE DIN VIAȚA ROMÂNEASCĂ —

Astăzi vom face cunoștință cu damigeana părintelui Pafnutie din Văleni. E o damigeană veche, în care încap vre-o cincisprezece ocale de țuică, și-i îmbrăcată în nuiele de lozie. Damigeana asta are foarte mulți cunoscuți, pentru că a călătorit prin foarte multe locuri. Și ce fel de cunoscuți? Tot oameni mari, bogați, oameni deștepți. A fost în casă la domnul subprefect de nenumărate ori, a fost la protopopul din Ploiești, la directorul prefecturii, a fost la domnul prefect, — ba, când era nevoie mare, damigeana se suia în tren și pleca la București. Părintele Pafnutie se ținea după damigeană, cum se țin credincioșii după sfânta icoană din Trifești.

Deci! părintele e om bătrân, cu patru clase de seminar, atâta era toată cartea lui, — și nu se pricepea bine în toate treburile. Cât a trăit, n'a cetit decât cărțile bisericesti și

pomelnicile pe care le scria pe hârtie galbenă de învelit măslinile, cu un creion gros de lemnar. Și fiindcă e așa de bătrân, și așa de nepriceput în lumea asta nouă care se desfășură înaintea ochilor săi ca un lucru necunoscut, părintele se ascundea în dosul damigenei, și o lăsa pe dânsa să-i facă afacerile. Nu-i vorbă, afacerile ei totdeauna erau minunate.

Damigeana era foarte îndrăzneată, mult mai îndrăzneată decât părintele. De multe ori voia să intre în casele mari pe ușa din față: une-ori era primită, alte-ori, suduită și dată afară. Să-l fi dat cineva pe părintele Pafnutie afară din casă, — phii! pățea pozna boerul. Damigeana însă avea altă educație, se conducea după alte principii. O dădea cineva afară pe ușa din față? Bine! Ea intra pe ușa din dos, — așa că, la urma urmei, chiar dacă intra pe ușa slugilor, tot în salonul boerului nimerea. Iar dacă ajungea aicea, — ce să facă boerul? Îi asculta plângerea, îi îndeplinea rugămintile, — și damigeana pleca mulțumită, veselă și ușoară, ca și cum cineva ar fi deșertat-o de țuică.

Prin faptul că era totdeauna veselă și făcea o mulțime de ghidușii, damigeana era poftită adeseori în casele domnului subprefect, la petrecerile săptămânale ale acestuia. Tii! ce vesel era subprefectul când o vedea. Știa că

va petrece bine, pentru-că damigeana avea un dar strașnic de a deschide gustul de vorbă și de petrecere.

Părintele era ca un tată bun, făcea veșnic gustul damigenei și n'o oprea să se ducă decât atunci când se îndesau petrecerile sub-prefectului, și când damigeana pierdea prea multe nopți și slăbea.

Unsprezece copii avea părintele, unsprezece belèle, dar toată nădejdea lui se răzema pe damigeana asta, făcătoare de minuni, și în vârstă de vre-o douăzeci și trei de ani.

Nu era mare, cincisprezece ocale nu-s cine știe ce lucru, dar faptele făcute de dânsa erau așa de însemnate, încât părintele Pafnutie se minuna de multe ori de puterile ei, și-i venea s'o sărute.

Gândiți-vă și dumneavoastră, damigeana i-a băgat doi băieți în seminar, damigeana i-a băgat un băiet în școala normală din Craiova, tot prin stăruința damigenei un băiet e funcționar la subprefectură, — ce mai vreți? Doar nu i-a măritat fetele, — atâta! Dar pe fete le-a gospodărit mișoarele strânse cu trudă, cu necazuri, cu fel de fel de suferinți. Ar fi voit părintele să-și mărite fetele tot prin stăruința și după chibzuiala damigenei, dar nu se putea.

Iată că o nevoie îl strânge odată în chingi pe părintele Pafnutie. Viitorul băietului dela

Craiova îl neliniștează. Absolvise școala și nu era nici un post liber de învățător prin împrejurimile Vălenilor. Să se ducă în altă parte? În alt județ? N'ar fi înțeles nimica din leafă! Ce naiba să facă? Trebuia să se înființeze un al doilea post la o școală rurală de lângă Văleni, — dar cine să stăruiască pentru înființarea postului? Se gândește, se sucește părintele Pafnutie, se scarpină în cap, își ridică puțin pantalonii, — dă fuga la damigeană, o privește lung, ca și cum ar fi cercetat păreriile ei cele mai adânci și mai bune, apoi o umplu cu țuică bătrână, o astupă, — și hai, părinte, după damigeană.

În tren, damigeana își pierduse dopul, și părintelui îi era cam necaz că trebuia să-i vâre degetul în gură, să nu se verse țuica. Pe la amiază sosiră în București. Damigeana rămase la otel, c'un dop de hârtie în gură, iar părintele plecă la Minister să afle strada și numărul casei directorului, care putea să facă și să desfacă totul. Află adresa și se întoarse înapoi. Luă damigeana, se suie într-o trăsură și porni la domnul director. Au ajuns amândoi în fața casei. Se luară la ceartă. Zicea damigeana:

«Treci dumneata înainte, și pe mine lasă-mă în urmă, ascunde-mă după antereu, dar pântecelul să nu mi-l acoperi, ca să-l poată vedea directorul.»

Iar părintele, după o chibzuială adâncă, răspunse:

«Nu se poate! Treci dumneata înainte, că ești mai tinerică decât mine, ai o înfățișare mai bună și parcă ești mai plină la față.»

În sfârșit, după-ce damigeana fû convinsă, porni tanțoșă înainte. Se auzi țărâitul clopotelului. O servitoare veni și deschise ușa. Damigeana intră în sală și, după dânsa, părintele.

Dar părintele, — ce să zic? om bătrân, neumblat prin case mari, nedepins cu covoarele, nu știu cum face, cum drege, că se împiedică de un covor și — baldăbăc! peste damigiană, care, neputând duce în spate un om așa de zdravăn ca părintele, căzû la pământ zdrobită în zeci de bucăți. Țuica țășni și acoperi repede toată podeaua sălii. Pe sub crăpăturile de jos ale ușilor țuica se întindea și prin celelalte odăi și împrăștiă mirosul ei tare. Directorul sări dela biroul unde lucră:

«Ce este, părinte?»

— Ce să fie, d-le director, răspunse părintele uluit; s'a spart damigeana.

— Dar cine ești dumneata? Ce vrei?

— Ce să vreau? Iaca, să mă ierți, domnule director, că s'a spart damigeana; dar am un băiet care a absolvit școala normală din Craiova, și aș vrea un post de învățător mai prin apropierea Vălenilor.

— Nu se poate. Locurile vacante se publică prin *Monitorul Oficial*. Să vie la Minister băietul să-și ocupe locul, când l-om chema noi. Posturi nouă nu înființăm.»

Apoi directorul întoarse spatele către preot, încrunțat și supărat că i s'a împuțit casa de țuică, și porni în birou. Părintele Pafnutie, cu privirile ca ale unui câne bătut, eși afară. Se gândi el :

«Eu sunt bătrân, nu prea am trecere. Ia să nu se fi spart damigeana!...»

Pornì măhnit spre otel. Seara plecă cu trenul acasă. Era pentru prima oară când părintele se întorsese fără nici un rezultat, deși se bizuise pe atotputernicia damigenei. Acasă spuse preotesei :

«Poate reușeam, dar s'a spart damigeana și am umplut casa directorului cu țuică.»

Biata dămigeană!...

VISUL UNUI AUTOR FERICIT

«O sută cincizeci de lei.»

— Nu pot să dau mai mult decât o sută.

— De ce?

— Fiindcă nu pot.

— Atunci nu-ți dau volumul.

— Bine.

Mă gândii puțin. Două sute de lei pentru măcelar, două sute chirie proprietarului, treizeci de lei lăptăresei, la 30 Octombrie au scadența unei poliți de cinci sute de lei, la 15 Septembrie trebuie să plătesc o rată de patruzeci de lei pentru haine, o sută cincizeci rochia nevestei, treizeci și cinci de lei o pălărie, o sută de lei rata pentru mașina de cusut «Singer» și pentru piano, patru sute de lei fel de fel de datorii mici pe la diferiți creditori, total:

«Dă-mi, te rog, o bucățică de hârtie, domnule editor».

Socotesc: O mie șase sute cincizeci și cinci de lei. Phuuu!

«Ei, ce zici: îmi dai o sută cincizeci de lei?»

— Nu, zău, că nu pot. Atâta dăm fiecărui autor.»

Mă gândii iarăși. Dacă îmi dă numai o sută de lei, nu pot să dau creditorilor, la rândul meu, decât un leu fiecăruia. Și eu care aveam de gând să le dau câte un leu cincizeci de bani, să se mulțumească și să nu mai facă gură!...

«Ei, bine, haide! Dă-mi o sută de lei!»

Iscălii contractul, pusei mâna pe sută, și vroii să plec.

«Vă rog mai stați un moment.

— Pentru ce?

— Să-mi faci *bibliografia*.

— Ce bibliografie?

— Așa o notiță scurtă despre valoarea volumului d-voastră?

— Ce valoare? Ce notiță?

— În felul acesteia».

Editorul îmi întinse o filă tipărită. Citesc:

A apărut No, 999 din «Biblioteca pentru mulți» cuprinzând Povești de I. Vasilescu-Leucă. Editura «Bibliotecii pentru mulți», care numără toate operele de valoare ale scriitorilor noștri populari mai vechi, a ținut să aibă tot ce se produce mai de valoare în acest gen, de către generațiile de astăzi.

D. I. Vasilescu-Leucă face parte din pleiada de scriitori tineri, cari s'au manifestat cu atâta putere și bogăție în timpul din urmă. Adânc cunoscător al literaturii noastre populare, cât și a literaturilor similare străine, om cult, stăpânind limba românească în cea mai frumoasă formă a ei, domnia-sa a lucrat poveștile noastre în așa fel, că ne-a dat adevărate bucați de literatură înaltă, putând fi citite cu folos de către orișicine. Domnia-sa, în alcătuirea acestui gen popular, a întrebuițat un nou sistem, împodobind scheletul basmelor și snoavelor cu observații și caracterizări personale, făcute cu mult talent și cu o adevărată pătrundere psihologică.

Fiind născut dintr'o familie de răzeși moldoveni, domnia sa a trăit și simțit adevărata viață românească din frumoasele noastre sate, ca apoi cu un spirit de observație și de umorist fin, ce-i este caracteristic, să ne prescrie viața aceia de petreceri și obiceiuri românești, în toate poveștile domniei-sale, pe lângă avântul de înaltă poezie ce se mai desfăce din ele.

D. I. Vasilescu-Leucă este considerat între fruntașii prozei populare, ceea ce va face de sigur ca acest nou volum de povești să fie citit cu plăcere și cu un deosebit interes. Prețul volumului 30 de bani. De vânzare

la librăria Marțianu și la toate librăriile din țară.

Zâmbesc. Editorul se uită la mine cu coada ochiului, și-i păru bine că a putut să citească pe fața mea un pic de bucurie.

«Ați cetit tot? mă întreabă editorul.

— Da.

— Ați văzut ce ne trebuie?

— Da.

— Pe mâne. Mă duc chiar acum acasă s'o scriu. Dar nu pricep un lucru: noi autorii trebuie să facem slujba asta, cum zici dumneata, de bibliografi?

— Păi cine s'o facă?

— Criticii, onorate d-le editor.

— Nu! E mai bine să-și facă autorii singuri bibliografia, pentru că ei știu să se laude mai frumos decât îi laudă criticii, și volumul se vinde mai bine.

— Fie și așa. La revedere!

— La revedere!»

Ieș din librărie. Afară ploua și bătea un vânt rece de toamnă. Ce vreți! vreme urâtă ca gândurile negre ale unui critic, care nu poate laudă un volum de literatură cum și l-ar laudă autorul singur. Înserase. Vitrinele, luminate de lămpi electrice, parcă stăteau gata să se mărite. Ajung în dreptul otelului «de France». Două femei ușoare îmi făcură semn cu coada ochiului.

«Sânt om însurat, le spun.

— Na!»

Îmi dădură cu tifla. Mă ure în tramvaiul *Dudești-Antrepozite*. Ploaia cădea mărunță, lumea era rară pe stradă. Ajung acasă. Nevasta mă așteptă cu masa gata. Nu-mi era tocmai foame, dar, ca să nu-mi zică nevasta c'am mâncat aiurea, înghiții în silă vre-o două feluri de mâncare. După masă mă așezai la birou și mă pregătii de scris.

«Nevastă, — zic — știi tu cine sânt eu?

Nevasta începù să râdă.

«Nu râde! Ascultă! Știi tu cine sânt eu?

— Cine să fii? Ești bărbatul meu.

— Nu-i adevărat!

— Cum nu-i adevărat?

— Nu-i adevărat. Vino să vezi că te înșeli. Citește ce am să scriu eu:

A apărut numărul 1000 din «Biblioteca pentru mulți» cuprinzând: Aventurile unui volum de poezii, schițe de d-l Alexandru Gh. Doinaru.

Editura «Bibliotecii pentru mulți» care numără toate operele de valoare ale scriitorilor noștri mai vechi, a ținut să aibă tot ce se produce mai de valoare de către generațiile de astăzi.

Domnul Alexandru Gh. Doinaru face parte din pleiada de scriitori tineri și

bătrâni, cari s'au manifestat cu atâta putere în timpul din urmă. Adânc cunoscător al literaturii noastre umoristice, cât și al literaturilor similare streine, și anume din: Franța, Anglia, America, Rusia, Bulgaria, Turcia, Muntenegru, Somalia, Congo, Ungaria, Mesopotamia, Belucistanul, China, India, Borneo, Sumatra, Iava, Maroc, Egipt, Elveția, Italia, Spania, Portugalia, Suedia, Norvegia, Danemarca, Ararat, Afganistanul, Persia, Japonia, Germania, Venezuela, Brazilia, Gaurisancar, Ceilan, Insula Dracului, Insula Șerpilor, etc. etc., cel mai cult om din lume, din toate timpurile: trecute, prezente și viitoare, stăpânind absolut cea mai frumoasă limbă românească din câte au fost pe suprafața pământului, domnia-sa a făcut să moară de răs și să îngroape cu dricul primăriei peste patruzeci de mii de cetitori.

Fiind născut dintr'o familie de gospodari moldoveni de pe valea Trotușului, fiind și proprietar cu chirie, și muncind mai mult de plăcere fiindcă n'are ce mânca, d-l Doinaru este un talent greu ca fulgul pe apă, înzestrat cu mii și mii de spirite de observație și de umorist, cum n'a mai existat de când e lumea, ce-i sânt caracteristice, a știut să ne prescrie cu un talent nemărginit viața aceea plină de humor și

obiceiurile românești, în toate schițele domniei-sale, pe lângă avântul poetic înalt de un kilometru și jumătate ce se desface din ele.

- Domnul Al. Gh. Doinaru este considerat și ni se pare că este singurul scriitor de geniu din țara românească.

«Biblioteca pentru mulți» a făcut sacrificii enorme pentru a putea căpăta un volum dela aceasta celebritate universală. Prețul volumului 30 bani. De vânzare la librăria Marțianu și la toate librăriile din lume.»

«Ei, ce zici, nevastă? Știi tu cine sânt eu?

— Fugi că te faci de răs!»

Îmi mai citii odată *bibliografia*, și pe urmă m'am culcat, mai liniștit decât oricând. Cât oiu fi dormit nu știu, dar dela o vreme începui să visez.

Parcă ședeam culcat într'o odaie cu douăsprezece ferestre, câte trei în fiecare perete. Ferestrele erau deschise. Lumea aruncă de-afară înăuntrul odăii mele cărți din bibliotecile de popularizare. În mai puțin de jumătate de ceas, se adunară o grămadă enormă. Mă sculai din patul de fier, și-mi făcui un pat din volume, în care mă culcai din nou. Cărțile veneau meru zburând pe sus, se lipeau parcă una de alta, și mă învăliră ca o plapomă. Dela o vreme se umplu odaia

până în tavan, iar eu eram să mă asfixiez. Câțiva oameni săriră pe fereastră în odaia mea, și răscoleau cărțile să mă găsească acolo în fund unde eram. Trei oameni, trei erci, trei suflete bune munciră și, în sfârșit, mă găsiră.

«Ei, domnule, scoală-te, îmi zice unul.

— N'ai vre-un volum de schițe? spune altul.

— Îți dau o sută de lei pe nouăzeci de pagini.

— Eu îți dau două sute, în douăsprezece rate.

— Eu îți dau o sută cincizeci — bani gata.

— Intâi să-mi dați altceva, spun eu.

— Ce să-ți dăm? mă întrebară toți deodată.

— Să-mi dați cărțile acestea afară din odaie.

— Bine.»

Și într'o clipă cei trei oameni, cum visam eu, îmi goliră odaia de atâtea hârtoage. Patul pe care mi-l făcusem din cărți se prefăcuse în pat de poliți achitate și anulate. Parcă nu mai aveam nici un creditor, nici unul. Editorii mei stăteau smirna înaintea mea, cu teancuri de bancnote, pentru volumele pe care le voiu scrie.

IMPRESII DIN CALATORIE

Spre Giurgiu. Lume grozav de multă în tren. Majoritatea călătorilor mergeau în picioare. Direcția Căilor Ferate are totdeauna grija cea mai mare spre a nemulțumi pe călători, printr'o nepăsare care merită toată atențiunea și felicitările noastre. Direcția generală ni se pare că are alte ocupații, și dacă nu mă înșel, ni se pare tocmai că pune la cale și conduce deraierile de trenuri din țară. Nobilă și americană ocupație! Nu-i vorbă, eu sunt cam pretentios. Mă duc numai până la Giurgiu, cale de un ceas ori două, și fac gură ca și cum aș fi mers la Dorohoiu.

În tren cum v'am spus, înghesuială. Afară, căldură enormă. Și mergeam doar la iarmarocul din Giurgiu! Cine naiba m'a învățat să nu stau acasă? Trecem repede prin găurile Jilava, Vidra, Dadilov, etc. Vechea și dărămăta mănăstire a Comanei îmi atrage privirile, cum stă pe un delișor și cum aș-

teaptă de ani de zile, cu o răbdare pe care numai un lucru sfânt poate s'o aibă, să i se facă reparațiile plănuite de atâtea ori, și tot de atâtea ori ne aduse la îndeplinire.

În sfârșit, iată-mă în gara Giurgiu. De abia acum, după ce-am ajuns aici mă întreb: ce caut eu la Giurgiu? N'am mai văzut iarmaroace? Și într'o clipă mi-am schimbat itinerarul. Hai la Ramadan la port, și de aici trec Dunărea în străinătate, — la Rusciuc. Șeful poliției din Ramadan, — am uitat cum îl chiamă, — un om foarte cum se cade, mi-a dat un «bilet de trecere». M'am urcat pe vaporul *Mircea cel bătrân*, și am pornit spre Rusciuc. Pe Dunăre m'a cuprins un acces de naționalism. Mi se părea că fluviul măreț și larg este pe jumătate limpede ca cleștarul, iar pe ceialaltă jumătate, de lângă țărmul Bulgarilor, turbure ca braga. Sunt unii scriitori de versuri sau proză, cari, când trec o apă, se opresc pe țărm și-și scriu imediat impresiile, sau compun vre-o poezie în care cântă viața lopătarilor, pe marea înfuriată, în noaptea furtunoasă, etc. Eu vă mărturisesc sincer, nu simt nici o impresie, nici nu mă cheamă marea sau fluviul la fund, nici nu văd în fundul mării poveștile ei îngrozitoare, nimic din toate acestea; ci, mai cu seamă, acum, acum când am trecut Dunărea, am fost foarte nemulțumit, din pricină că un Bul-

gâr simțind că se apropie de locul țării sale, unde nu este nici politeță, nici bun simț, cum ședeà lângă mine, și-a scos bocancele din picioare, lăsând să i se vadă colțunii de lână, groși, buni pentru iarnă, și, dacă nu mă înșel, nespălați de astă primăvară. Poftim de mai visează dacă poți, și mai respiră cu lăcomie boarea de vânt curat care alunecă deasupra apei !

Iată-mă-s pe pământul bulgăresc. Chiar în fața portului dau de o crâsmă, unde un lăutar cântă :

«Iubește-mă, Veto dragă,
«Cât îmi e cămașa neagră,
«Că dacă m'oi primeni,
«Șapte fete m'or iubi».

În jurul lui vre-o câțiva Bucureșteni beau bere proastă și puțin mai estină ca la noi.

Unul dintr'înșii cerceta cu mare uimire o cutie de chibrituri bulgărești, altul ascundeà pe supt haine un pachet de țigări, iar pe altul îl auzii spînd :

«Brava, domnule ! Iată și în Bulgaria au pătruns cântecele noastre.»

Mă ure într'o trăsură și plec în oraș, să găsească pe un vechiu cunoscut, un student la medicină, care și-a urmat cursurile în București.

Il găsească și plec cu el să cercetez târgul.

Ne ducem la teatru. Era închis. Căutăm pe portar. Teatrul din Rusciuc n'are portar. Cheia trebuie să fie la primărie. Hai la primărie. Nu e aici. Trebuie să fie la poliție. Hai la poliție. Nu-i nici aici. Trebuie să fie acasă la primar. Hai la primar. Primarul e la Sofia.

«Știi ce, — îmi spune prietenul meu foarte serios, — haidem până la Sofia, să vizităm și capitala Bulgariei.

Încep să râd. — «Nu pot merge pentru că mâne trebuie să mă întorc la București.»

Plecarăm să vizităm liceul. Închis peste tot. Portar nu-i. Hai la director să luăm cheia. Directorul ne-a trimis la profesorul de geografie. Acesta, la cel de științi. Acesta, la cel de matematică. Și tot așa mai departe, până ce-am făcut vizită la toți profesorii, și până când, în sfârșit... n'am găsit cheia.

În timpul acestor drumuri pe care le făceam cu trăsura, am văzut tot Rusciucul. Strada principală e frumușică, dar celelalte străzi, Dumnezeu să mă ierte! mahalale turcești, în stare de cumplită murdărie.

Plecarăm spre Alee — un fel de șosea Kiselef. Roatele trăsurii intrau de cincisprezece centimetri în colb, și lăsau în urma lor nori enormi. Aleea e făcută din salcâmi, — și nu pricep de loc acest gust al Bulgarilor. Frunzele salcâmiilor sunt mici și rare, și prin

urmare nu pot face umbră deasă. A! da, salcâmi sunt frumoși când înfloresc, dar pentru o plăcere de două săptămâni, în timpul înfloririi, nu pricep să sădești atâta amar de salcâmi, cari nu-ți pot produce umbra deasă așa de folositoare pe timpul verii. Când ne-am întors de pe Alee, parcă eram niște fantome albe din pricina colbului.

Cercetaram apoi grădina publică. Statuia Libertății este un adevărat monument de artă, — și nu mă pot opri, cu această ocazie, s'o recomand comitetelor dela noi, care se ocupă cu ridicări de statui tuturor oamenilor cari au jucat un rol șters în politică, sau agenților electorali cari au stâlcit pe vremuri în bătaia pe bieții alegători... liberi. Plecați la Ruscuc, domnilor, căci veți avea ocazie să vedeți o statuie frumoasă.

În fața unei berării aud vorbind pe cineva românește. Era un negustor după aparență, gras și cu mustățile pleoștite, care spunea unui birjar turc:

«De ce nu știi, bre, românește? Aici, la Ruscuc, unde vin atâția Români, nici nu-i de admis ca un Bulgar să nu știe românește.»

Turcul ridică umerii, și-și arată dinții albi. În drumul nostru, tovarășul meu îmi tot spunea mereu ce calități are tutunul bulgăresc, și anume; e eștin, mult și-l fumezi cu

mare plăcere. Mie mi s'a părut mai bun tătutul românesc.

«Dragul meu, spun tovarășului, nu văd nici un bragagiu pe aici.

— Nu, că-s toți plecați în România.

— Și aici n'au mai rămas?

— Puțini, pe la sate.»

Plecarăm la cazarma regimentului No. 5, de infanterie. Uniformele soldaților sunt mai simple ca la noi, mai ieftine și, dacă nu mă înșel, chiar mai trainice. Văd vre-o câțiva sergenți-majori mai isteți, oameni în vrâstă ca de treizeci de ani, și vre-o câțiva mai proști, mai tineri. De sigur, făcând apel la naționalismul meu, m'am gândit că cei mai isteți au într'înșii sânge de Român, de pe vremea războiului de la 1877—78. Cei mai proști sunt Bulgari curați. Arătați-mi un Român care ar fi judecat altfel decât mine. Ofițerii bulgari nu cunosc nicio limbă străină. Cereai să vorbească cu unul franțuzește; dar l-am oprit imediat, pentru că franceza pe care o vorbea el mi se părea un fel de Esperanto, și n'am putut înțelege nimic. De altfel, e o adevărată plăcere să asculți pe un Bulgar schimonosind limba lui Corneille, și punând particula *nă* înaintea fiecărui cuvânt. De pildă:

«(Nă) L'acte de la reproduction et ses (nă) organes furent (nă) honorables dans (nă) l'antiquité.

(Nă) La pudeur est une (nă) invention moderne à peine (nă) antérieure, pour les yeux des (nă) siécles, à (nă) celle du téléphone ou de la (nă) machine à vapeur.»

Ne întoarserăm în port. Ca fiecare bun Român, care își respectă obiceiul de a frusta Statul la vamă cu ceva, mi-am luat și eu în buzunar un pachet de țigări. Îmi luai rămas-bun de la prieten și începui să mă depărtez cu vaporul de țărmul bulgăresc. Cu cât mă apropiam de malul românesc, cu atâta Dunărea se limpezea, — firește, că d'aia sunt Român adevărat.

În tren, înghesuială ca și când am venit din București. Alături de mine un domn vorbăreț îmi atrage privirile. Se lauda că e funcționar la poliție și că el face și drege ce vrea, și totul rămâne cum vrea el, pentru că prefectul de poliție ține strașnic de mult la dânsul. Când a venit conductorul să bortească biletele, funcționarul dela poliție scoase o hârtie lungă din buzunar, prin care dovedea că aduce cinci pungășoalice dela iarmarocul din Giurgiu, și călătorește gratis. Mă uitai la pungășoalice: erau trei dame mai în vrâstă și două domnișoare, dacă nu mă înșel. Nu mă putui opri să nu-l întreb:

«Cine sunt pungășoalicele acestea și de unde le aduci?»

Doamnele începură să radă, funcționarul

începù să zâmbească, apoi se apropie de urechea mea și-mi spuse tainic:

«Nu-s pungășoalice, domnule; dar ca să nu mai plătesc la tren, am luat un bilet dela poliție, supt pretext că am de adus cinci femei presupuse pungășoalice, care dau târcoale prin iarmarocul din Giurgiu. Una din doamne e nevasta mea, două sânt surori ale nevestei, și cele două mai tinere sânt fetele mele. De ce să mai plătesc la tren? Eu, la poliție, fac și dreg ce vreau, și totul rămâne cum vreau eu, pentru-că prefectul ține strașnic de mult la mine.»

Fiind lămurit, mirarea mea dispărù.

O! dulci obiceiuri românești!...

N'am să mai mă duc la Rusciuc niciodată.

GAZETARUL

A fugit dela liceul din Craiova, din clasa a patra, și a venit la București. A fugit, — pentrucă se plictisise de atâta carte, și, mai cu seamă, pentrucă nu mai putea suferi teoremele din geometria în spațiu. Cu partea literară o mai ducea cum o ducea, dar cu matematica — s'o ia dracul! De multe ori spunea:

«Profesorii cari au făcut programa analitică au fost niște oameni fără experiență, niște nepricepuți. Matematica e bună numai pentru elevii dela școala comercială; numai ei au nevoie de socoteli. Nouă, liceienilor, ce ne trebuie o știință așa de migăloasă și nefolositoare? De ce să ne trudim creerul, dacă nu vom avea în viață nici un folos în urma acestei frământări?»

Și începea dezertorul dela liceul din Craiova, pe urmă, să dovedească punct cu punct neajunsurile programei cursului secundar, pro-

stiile dintr'însa, și lipsa de pricepere a celor cari au ticluit-o. Se înțelege, fostul elev Mișu Georgescu dezvăluia, cu acest prilej, o programă minunată, din care lipseau științele naturale, fizice, chimice și matematica; lipseau limbile moarte, latina și greaca; lipseau istoria și geografia care nu ne aduc nici un folos practic în viață; lipsea religia care, bine înțeles, e o rușine a secolului în care trăim; lipseau limbile moderne, germana și franceza, de oarece aceste limbi trebuiau învățate numai de aceia cari au nevoie, — și rămâneau limba și literatura românească, douăsprezece ceasuri pe săptămână, compoziția (un obiect nou, înființat de Mișu Georgescu) patru ore pe săptămână; iar restul timpului, — liber!... Liber, libertate, idealul popoarelor subjugate, idealul întemnițaților, idealul elevului de liceu.

Mișu Georgescu n'avea nici o rudă în București. A, nu! avea o sută de rude în buzunar, adică o sută de lei, dar rudele de soiul acesta le pierzi degrabă, dacă nu le stăpânești bine. Și ce naiba mai faci după ce isprăvești banii? Cu ce mai trăiești? Dar să nu credeți dumneavoastră că Mișu Georgescu a venit așa de florile mărului în capitala țării. Ferească Dumnezeu! Când a plecat din Craiova s'a gândit bine că face acest pas pentru viitorul lui, pe care, ca

orice tânăr cu speranțe mari, îl vedea așa de frumos, așa de înfloritor, că imaginația mea n'a fost în stare să-l prevadă, necum să-l priceapă.

Cum a venit în București, a început îndată să-și caute o slujbă. Este drept că nu absolvise clasa a patra de liceu, dar faptul acesta nu a putut fi un motiv care să-l oprească să nu ajungă vârsta de douăzeci de ani. Din contra, Mișu Georgescu era destul de înalt, destul de spătos, cu mustața mijindă, inspiră o încredere oare-care, și prin urmare era bun de funcționar. Dar nepricepuții de conducători ai țării au pus o stavilă acelor care cer slujbe: bacalaureatul. Nu se mai primesc la Minister funcționari noi nici în slujba de copist, dacă n'au absolvit liceul. Și regula asta, în țara aceasta a regulelor, se păstrează cu atâta sfințenie, încât este cu neputință să se facă vre-o excepție, — afară numai dacă petiționarul n'are vre-o scrisoare de recomandatie, sau dacă nu este ocrotitul cutărui om însemnat.

Mișu Georgescu a alergat dela un minister la altul, dela primărie la poliție, dar toate ușile i-au fost închise în nas. Bietul tânăr! Ce vreți să facă, dacă n'are nici bacalaureatul, nici scrisori de recomandatie? Este drept, însă, că Mișu Georgescu nu plecase din Craiova să-și găsească o slujbă la București,

ei mai mult din pricină că simțea în adâncul sufletului lui o chemare neînfrântă pentru gazetărie. Și dacă își caută acum slujbă, asta o face numai pentru-ca să-și găsească vre-o îndeletnicire până la toamnă; căci pe timpul verii, — și el a venit în București tocmai în acest timp —, gazetele reduc simțitor personalul redacției, din pricina secetei cumplite de cititori. Toamna, însă, când mișcarea politică începe să se desvâluiască ca o epidemie îngrijitoare, când gazetele au nevoie de cei mai vestiți Ungureni, se schimbă cu totul afacerile. Numărul redactorilor se mărește, tirajul crește, încasările cresc, — totul crește.

După-ce a cercetat redacțiile, Mișu Georgescu s'a întors descurajat în odăița lui cu chirie din strada Berzei No. 24. Slujbă — nu, reporter la vre-o gazetă — nu, ce să facă el până la toamnă? Cum să-și înmulțească rudele din buzunar? Cu o sută de lei abia poți trăi o lună, dar vara e de trei luni, — la dracu!... Căzù pe gânduri amare. Parcă-i părea rău că plecase din Craiova, dar părerea de rău îi venise prea târziu. S'ar întoarce de unde a plecat, în mijlocul cunoscuților lui, dar o rușine pe care nu pot s'o priceap îl oprea, îi punea piedică, și nu-l lăsa să plece. N'ar fi voit să cadă învins înainte de luptă, și asta era o mândrie care se strecură prin sufletul lui șovăitor, o

mândrie care îi alungă roșeața rușinei de pe obraz. În sfârșit, s'a hotărât să aștepte până la toamnă.

Ce lungi sânt zilele de vară! Și mai cu seamă când aștepti o îndreptare a unui rău, sau când nădăjduiești să ți-se îndeplinească o dorință în care îți pui crezul și bătăile inimii, chiar zilele scurte de iarnă par lungi aproape cât un anotimp. La urma urmei mă mir de ce mai vorbesc eu degeaba, când Mișu Georgescu poate nici nu gândește că mine. El vrea să se facă gazetar, — ați înțeles? și atâta tot. Acum, la toamnă, la iarnă, la primăvară, la anul — ei! dar asta nu privește pe nimeni.

Am auzit că sânt și gazetari înnăscuți, minunați în meseria lor, dar Mișu Georgescu are să fie un gazetar născut, de oarece gazetăria nu este pentru dânsul un ideal, ci pur și simplu o meserie aleasă, care îți dă dreptul să interviewezi pe cutare om mare, pe cutare diplomat; care-ți dă dreptul să iei parte la toate banchetele, — cel puțin așa își închipuia Mișu Georgescu —, să ridici toasturi; care-ți dă dreptul să te duci gratis la teatru, la operă, la operetă; care îți dă dreptul, în sfârșit, să-ți arăți și să-ți dovedești obrăznicia și lipsa de bun simț pe toate cărările. Se înțelege ușor că o meserie care îți dă atâtea drepturi este destul de ispiti-

toare. Vai! de acei cari cad victimile cântecelor de sirenă. Ei ascultă glasul dulce, ademenitor, se încântă de melodiile înălțătoare; dar atunci când au crezut că pun mâna pe zânele drăcești ale apelor, sfârșitul li s'a apropiat, sufletul le rămâne în văzduh, deasupra apei, iar stârvul cade pradă peștilor iuți și flămânzi.

Gazetăria pentru Mișu Georgescu e un cântec de sirenă, care îl atrage, îl subjugă, fără să-i cunoască farmecul otrăvit. Deși nu e gazetar încă, și-a făcut totuși două sute de cărți de vizită; *Mișu Georgescu — Delachichinețudindeal ziarist, București*, pe care le împarte cu dărnicie fiecărui cunoscut nou.

Vara trecea greu. Ce zile lungi și plictisitoare! Suta de lei, după câteva salturi, sări din buzunar, lăsând în urma ei numai jale, și o goliciune care ar fi pus pe gânduri pe cel mai nepăsător om. Suferința întărește pe om. Când cădem într'o apă mare, deși nu știm să înotăm măcar cât un șoarece, dăm din mâini și facem sforțări așa de mari, în cât învățăm a înota chiar atunci, în preajma înnecului. Cine ne împinge oare să învățăm a înota cu deasila? Firește, nădejdea de a scăpa din ghiarele morții, nădejdea de a eși la mal. În mijlocul verii, Mișu Georgescu, care n'avea nici o para chioară în buzunar, trebuia să moară de foame. Însă n'am văzut

până acum în țara românească oameni morți de foame, — se înțelege, nu vorbim de țărani, a căror viață puțin ne privește, și cărorora puțin le pasă dacă mor sub roțile automobilelor nebune, sau dacă mor de foame, sau dacă îi omoară jandarmul cu bătaia.

Mișu Georgescu a început să facă eforturi să umble încoace și încolo, să pătrundă pe ici pe dincolo, cu alte cuvinte să scape de la moarte și munca lui, bine înțeles, dacă n'a putut fi răsplătită mai cum se cade, dar cel puțin a fost încununată de un mic succes. Pe un prieten l'a înșelat cu cinci lei, pe altul cu zece, pe altul cu cât a putut; pe un cunoscut cu un schwartz, pe altul cu un capușiner, pe altul cu o cafea cu lapte etc., și totdeauna, după ce gâbășia pe unul cu ceva, îi dădea — ce vreți să-ți deie? — o carte de vizită, și făgăduia serviciile sale la orice ziar, orice informație, orice reclamă, însă cu începere dela 15 Septembrie, «la toamnă».

Și cum vă spun, îl vedeam pe Mișu Georgescu umblând dela o cafenea la alta, pe calea Victoriei, pe Boulevard, pe alte străzi, la berărie, numai mi se pare că nu-l prea vedeam des la vre-un restaurant.

Mie nu-mi vine de loc să râd de Mișu Georgescu, dar îmi pare rău că băiatul ac stă m'a înșelat odată. Sunt vre-o câțiva ani de atunci. Eu căutam la amiază, ca un Diogene, cu fe-

linarul în mână, drumul care duce la nemurire. Mă rog, eram scriitor tânăr, cu speranțe tinere, dar n'aveam nici un volum. Scrisesem doar două schițe și — hai să-i zicem așa! — o nuvelă. Astăzi văd că două schițe și o nuvelă nu pot consacra pe cineva de mare scriitor, dar pe vremea aceea aveam alte păreri. Umblam cu revistele în care fuseseră publicate schițele și nuvela în buzunar, și cercetam pe la toate cafenelele, în toate ziarele românești și de multe ori chiar și în cele străine, să vedem nu cumva s'a găsit cineva care să strige că eu sunt un talent, sau că schițele și nuvela sunt mici mărgăritare literare, cum credeam eu, — dar degeaba!... Nici un cuvânt, nici o părere. Și constatarea eră așa de dureroasă pentru mine, că-mi este cu desăvârșire greu să vă descriu starea mea sufletească de atunci. Parcă mi se întuneca totul dinaintea ochilor, nici nu vedeam pe unde merg, și o neliniște mare se sbuciuma în inima mea mică cât un pumn. Pierdusem chiar pofta de mâncare. În sfârșit descurajarea îmi cuprinsese pe deplin sufletul. Ei, bine! de atunci, sunt vre-o câțiva ani, am făcut cunoștință cu Mișu Georgescu-Delachichinețu din deal, ziarist, în localul cafenelei Bulevard.

Întâi mi-a dat cartea sa de vizită, pe urmă ne-am așezat la o masă, iar eu am poruncit unui chelner să-mi aducă un schwartz. Ne

priveam unul pe altul fără să vorbim cine știe ce lucru mare. Când sorbeam din schwartz, nu știu cum, dar mi se părea că nu înghit numai eu, ci înghițea și el. Scot tabacherea, fac o țigară, o aprind, încep să fumez: O! doamne, ce e asta? Mi se perea că el scuipe pentru mine. Stau și mă gândesc o clipă, apoi un gând bun mă îndeamnă să-l întreb: «Domnule Delachichinețudindeal, dumneata nu bei un schwartz?»

— Nu, dragă domnule, nu beau schwartz, pentru că mă fac nervos, un capuținer—da».

Strig la chelner:

«Un capuținer!»

— Și un corn cu lapte» — completează prietenul.

După cum îmi era obiceiul, scot revistele din buzunar, în care erau schițele și nuvela mea, și i le dau să le citească. Bietul om! Și flămând și... să-mi citească schițele.

Chelnerul îi aduse capuținerul și cornul cu lapte. Luă o bucată de corn și o sorbitură din pahar, mesteca, și nu înghițea dintr'odată, ci înghițea de cinci șase ori în șir, să i se pare pe semne că mănâncă mult și se satură.

Un ceas și jumătate vorbirăm despre bucățile mele literare. Căutam să-i explic mai pe larg unele stări sufletești din nuvelă, pe cari nu le deslușisem eu bine; căutam să-i explic de ce am pus pe cutare persoană să

intre în acțiune tocmai la sfârșitul nuvelei, etc. I-am spus apoi că nici o gazetă n'a vorbit nimic de schițele mele, — dar nu mai țin minte tot ce-am vorbit atunci. Mișu Georgescu îmi lăudă așa de mult bucățile literare, încât nici eu nu știusem până atunci cine sunt cu adevărat. Tocmai după vre-o trei ceasuri de vorbă, și după ce Mișu Georgescu băuse două capușinere, mâncase o porție de unt și una de salam de Sibiu, tocmai după aceea am priceput și eu cât cântăresc. Plătii consumația și plecarăm. În calea Victoriei ne-am despărțit. Iată cele din urmă cuvinte ale lui Mișu Georgescu :

«Ai răbdare, domnule, până la toamnă. Atunci voi deschide vorba în presă despre dumneata, și voi arăta cât ai fost de nedreptățit. Un talent ca dumneata se cunoaște de la prima frază. Vei vedea unde...»

Nu știu cum se face, dar nu m'am mai întâlnit cu Mișu Georgescu. De asemenea nu știu cum se face că gazetele n'au început să discute asupra talentului meu.

Îmi vine să cred că mare păcat am făcut că m'am lăsat de literatură. Nu pot în ruptul capului să uit cine eram eu pe când Mișu Georgescu-Delachichinețudindeal, ziarist, și-a băut capușinerul, a mâncat unt și salam, alătura de mine, la cafeneaua Bulevard.

O C N A Ş U L

Ca de la vre-o trei sute de paşi depărtare de poarta jităriei, Ion Chetreanu a cotit pe o cărare care ducea într'un huciu des, pe coasta unui deal din preajma satului; — soarele trecuse abea de amiază, şi ocnaşului parcă-i eră frică să se întâlnească cu cineva care l-ar fi recunoscut. Dupăce a ajuns în huciu, şi-a ales un locuşor mai ascuns şi s'a pus jos.

În sufletul lui eră furtună. Dar parcă simţia un fel de uşurare atunci când setea de a plânge creştea din ce în ce, şi când, ştiindu-se slobod de încâtuşarea de până acum, privind satul printre frunzele huciului şi zărindu-şi casa bătrânească, dădû drumul lacrărilor să se rostogolească peste obrazii ofiliţi. Niciodată n'a plâns ca acum, mai puternic şi mai amar în urma păcatului pe care l-a ispăşit cu cincisprezece ani de ocnă.

Dupăce s'a săturat de plâns şi-a făcut că-

pătâi din mâna dreaptă și s'a culcat, — nu ca să doarmă, căci nu putea dormi acum; dar ca să se odihnească mai bine, după ce a făcut drumul dela Târgul-Ocnei până aici, din zorii zilei și până acum, cale de o poștă și jumătate. Și cum ședeà așa culcat, începù să-și facă socoteala vieții lui de până acum.

O copilărie ca toate copilăriile, frumoasă și fără de nevoi, plină de o mulțime de năzbătii și dracovenii, în mijlocul celorlalți băeți de sama lui; săniuți în timpul iernii; «stele» întortochiate frumos cu hârtii pestrițe, la Crăciun; plugușor de anul nou; scrânciob la Paști, — însfârșit, toată vara hoinărea pe malul Tazlăului, jucând țica și poarca, și umblând prin lunci după cuiburi de pasări. Pe urmă, la școală, cum a învățat el carte, cam prin ce fiori trecea când venia domnul Revizor, împărțirea premiilor, *iscursiile*, cum îl punea «domnu'» la genuchi, — într'un cuvânt, cum și-a petrecut cei cinci ani de școală în cele cinci clase primare. Apoi, cum și-a petrecut viața, după ce a eșit din școală, de la treisprezece până la douăzeci și unu de ani, lângă tatăl său, pe câmp, ajutându-l uneori la muncă, alteori păzind vitele pe coclauri.

Dar trecea repede cu gândul peste aceste icoane din viața lui, și se oprià la omorul pe care l-a făcut. Ridică o leacă în sus capul, zări vatra satului unde erà crâșma boerească,

oftă din adâncul inimii, și iar își lăsă capul pe mâna dreaptă.

Erau multe fete în satul Lucăcești, dar nici-una nu era mai frumoasă, mai cuminte și mai cu zorzoane gătită decât Ileana Morarului. Avea un nu știu ce fata asta, că pe mulți îi pusese pe gânduri. Râdeau inimile părinților ei, oftau flăcăii după dansa, și multe mame ar fi dorit s'o aibă de noră, po-doabă pentru sat și pentru casă, așa cum era ea: harnică încât îi fugea lucrul gata de sub mîni, curată că parcă totdeauna era gătită; și cam scumpă la vorbă, căci niciodată n'o lăsau treburile în pace. Dar și flăcăi erau mulți în satul Lucăcești; în fruntea lor, însă, mai isteți și mai gospodăroși, erau Ion Chetreanu și Vasile Tăzläuanu, amândoi de-o samă.

Eră în ziua Crucii. La crășma boerească se strânseseră, la horă, mai toți flăcăii și fetele din sat, cari aveau mutră de intrat în joc. Lăutarii, un scripcar și un cobzar, cântau toate cântecele de joc de prin partea locului acela. Ileana Morarului era la han în ziua ceia. Acù, ori Ion ori Vasile era în fruntea jocului, dar Ileana trebuia să fie la mijloc, — altfel nici nu se putea, căci nici unul, nici celălalt nu se lăsa mai pe jos.

După cincisprezece ani, Ion Chetreanu își amintește acum, cum s'a petrecut totul :

parcă vede dinaintea ochilor întreaga întâmplare de atunci. Ileana se pusese pe un scaun lung, în fața crâșmei, și mototolia în mână o năframă albă, cusută pela colțuri cu arnici negru și roș. Vasile se repezi la fată, îi zmuncî în glumă năframa din mână, se dădu mai de-o parte și prinse a râde de necazul fetei. Ion, văzând treaba asta de pe prispa crâșmei, năvăli la Vasile și vroî să-i ia năframa. Vasile se împotrivi, zbrâncî pe Ion deoparte, — și iaca sfada gata. Cum eră o leacă întărâtat de vin, Ion se înroși de ciudă până în vârful urechilor, se repezi la Vasile și cercă din nou să-i ia năframa, dar fû respins iarăși, cu o lovitură de pumn în piept. Ion învineți de rușine, și, aducându-și aminte de toată vrășmășia care eră între dânșii din pricina fetei Morarului, scoase cuțitul din brâu și-l izbi drept în inima lui Vasile.

Invălmășeala de atunci, țipetele de groază, furia celorlalți flăcăi, bocetele părinților lui Vasile cari se cinsteau cu câte un pahar de vin până acum, în han, cu alți gospodari, ducerea lui la primărie, legarea cot la cot, întemnițarea deocamdată în închisoarea din Bacău, judecata dela jurați și condamnarea lui: toate acestea sânt momente pe cari le-a trăit parcă eri, și de pe urma căroră s'a ales cu o nesfârșită părere de rău, care îi roade cu înverșunare inima.

Ce vină avea Vasile? Și doar erau vecini, și de-o samă, și au trăit în liniște și 'n pace până când a început mustățile a le miji, și de când Ileana Morarului a eșit în joc.

Sub stăpânirea acestei îndurerări, privind din când în când, printre frunze, satul în care trebuia să trăiască de acum înainte, — el, ocașul, în mijlocul celorlalți oameni, cari n'aveau pe sufletul lor nici o apasare grea, pe fața lor nici o pată, — sub stăpânirea acestei îndurerări simția cum între dânsul și ceilalți gospodari se deschidea o prăpastie, o ruptură strașnică făcută poate pentru totdeauna. Crima lui pusesse o pată pe fruntea bătrânilor, cari l-au făcut și crescut, o pată care nu putea fi ascunsă decât sub lespede rece. Repede, în sufletul ocașului se întindea mâhnirea mai tare, îi învăluia mai cu putere sufletul, — și plânsul, plânsul amar, plânsul care parcă nu mai are sfârșit îi ușurâ oarecum descurajarea fără hotare.

Cum va intra în sat? Se va întâlni cu cineva? Cine îl va recunoaște? Dar oare mai trăesc părinții lui? N'or fi murit de supărare?

De pe culmea dealului, soarele își trimetea cele de pe urmă raze. Când a înserat binișor, Ion s'a sculat din locul lui, a eșit în mar-

ginea huciului și privi de-al binelea satul întreg.

Iată biserica; iată bradul din fundul satului; de la poarta casei lui Gheorghe Posteuca; casa popii; casa lui Neculai Moraru: Ion își amintește de toți, de fiecare gospodărie. Iar când dădă cu ochii de casa bătrânească, și când văzu prin geam lumina lămpii, simți un fel de milostivire cerească pentru dânsul, că mai trăiește cineva în casa aceea.

Ce vor zice bătrânii când îl vor vedea? Dar oare cu adevărat bătrânii lui trăiesc în casa aceea? Inima părinților este totdeauna ertătoare, dar fapta lui e groaznică și parcă-i lipsește curajul să se înfățișeze înaintea lor.

Pe la toate casele se văd lumini mici ca scânteile; liniștea începe să stăpânească satul; câinii sparg tăcerea proaspătă care se întinde pretutindeni.

Ion se scoborî, încet, tot pe cărarea pe care a venit, cu mintea muncită de gânduri, în bătăile repezi ale inimii, șovăitor. După ce a eșit în șleah, a pornit în spre jitărie, și, mai mult pe furis, a intrat în sat, necăjindu-se pe cănele care lătră în urma lui, și privind la fiecare ochiu de geam, să nu fie văzut de cineva.

În fața casei bătrânești, la poartă, a stat un moment nemișcat: să intre sau să nu intre?

Nici un lătrat de câne nu l-a întâmpinat în fața casei, — cea mai bună dovadă c'a murit *Corbu*.

După ce s'a mai gândit încă odată la nemernicia lui, oftând puternic, și după ce i s'au umplut ochii de lacrimi, Ion deschise portița, încet, intră în ogradă, se sui pe prispă, clămpăni clanța de la ușă, și pași pragul casei, tremurând, galben ca ceara. Bătrânii au deschis ochii mari, s'au uitat lung la noul venit, cât pe ce să nu-l recunoască, dar, reculegându-se, începură să-l strige:

«Ioane! Ioane!»

Plânseră ca o jumătate de ceas, apoi începură să stea de vorbă, în lumina slabă a lămpii de pe prichiciul sobei; — bătrânii voioși că și-au văzut feciorul, — Ion, sfios și mai scurt la vorbă. Și despre ce n'au vorbit? Câte lucruri nu s'au petrecut în cincisprezece ani?! Câte prefaceri?! Mama lui Ion povestea neîntrerupt, uitându-se numai în ochii feciorului ei, slăbit de munca silnică și îmbătrânit fără de vreme; taică-său întrerupea des vorbele bătrânci; iar Ion ascultă și numai din când în când puneă câte o întrebare, nitându-se în pământ și vorbind rar.

Cu puțină vreme înainte de zorii zilei, Ion s'a lăsat încet pe laviță, s'a întors cu fața la perete, obosit de atâta drum și atâta sfat, și a adormit.

A doua zi, când s'au deșteptat cu toții, soarele se ridicase de o suliță pe cer: nici odată nu s'au sculat bătrânii așa de târziu. Ion s'a trezit din somn cel dintâi, s'a spălat pe față, și a eșit afară, punându-se jos pe prispă. În răcoarea dimineții de toamnă, dus pe gânduri, simte pe față aburiri ușoare, când calde, când reci, ca și când și-ar fi uns fața cu camfor, și-și primblă privirile melancolice în toate părțile. Câte amintiri scumpe nu-l legă de satul acesta! Rămas-a cărare din lunci și de pe dealuri nebătătorită de piciorul lui?

Alături de casa bătrânului Chetreanu se află casa lui Dumitru Tăzlăuanu, tatăl răposatului Vasile. Către casa aceasta, mai cu seamă, Ion își îndreptă privirile des, dar le întorcea repede în altă parte, rămânând numai cu gândul acolo.

Cei trei plopî dinaintea crâșmei boerești au crescut nalți de tot. Scaunele lungi pe care ședea lumea acum cincisprezece ani nu se mai văd. Crâșma pare mai dărăpănată. Câte nu se schimbă în cincisprezece ani!

Dar gândul care îl roade mai puternic, de care se îngrozește, gândul care îl face să rămâe într'o nedumerire înspăimântătoare, e ză în satul ăsta, după cum i-a spus maicăsa, toți povestesc încă despre omorul lui, și așteaptă să-l revadă. De ce? Nici mila, nici

desprețul nu i-ar împăcă sufletul; dar nici n'are curajul să dea ochii cu cineva.

După un răstimp a intrat în casă. Mătușa Catrina mes'ecă mămăliga. Ion s'a pus pe laviță, astupând cu spatele o fereastră mică, cu trei geamuri de sticlă și unul de hârtie îngălbenită de vreme. Bătrâna începui să grăiască:

«Lasă, dragu mamei, că-i munci și tu, și-i da popii vre-o câteva sărindare... Parcă nu-mai ție ți s'a întâmplat să omori pe cineva?... Dumnezeu ne iartă, că-i bun și milostiv... Numai stă pe gânduri. Iacă, mâne e Duminică, om merge la han și te-i mai luă cu oamenii... De ce să tot fir supărat? Dacă ai ști tu cât ne pare de bine că ți-ai sfârșit osânda!...»

Ion privea necontentit pe maică-sa, îi culegea vorbele de pe buze, și-și umplea inima cu bunătatea lor; dar toate mângâerile parcă erau zădarnice.

În fundul oanei, în întunericul mare prin care trecea de afară și până intră în galeriile luminate cu becuri electrice, acolo în fundul iadului făcut de oameni, în tovărășia celorlalți ocași, Ion se deprinse cu un anumit fel de viață, scutit de privirile cercetătoare ale curioșilor și de clevetirile celor de prin prejur: sufereau toți de-o potrivă și nu mai aveau nevoie să se ponegrească unul pe

pe altul. Unii erau mai nesimțitori; alții, din potrivă, zăceau supt apăsarea de plumb a muștrării de conștiință, și de aceea, mai întotdeauna, oftatul înlocuia vorbele dintre dânșii, pretutindeni, supt pământ, când săpau sare, ca și afară, în castelul cu ziduri groase, pe unele locuri ros de ploii, înnegrit de amarul vremii care a curs.

Smuls din viața aceasta monotonă, din mijlocul tovarășilor munciți de neîntrerupte gânduri, când a fost pus în libertate a simțit o bucurie care nu se mai poate spune, și care curgea năvalnic în sufletul lui. Și a pornit în spre casă; dar, pe drum, în răcoarea dimineții, când a stat la o fântână ca să se mai odihnească, și când și-a adus aminte încă odată de fapta lui, nouă din zece gânduri îl opreau să se reîntoarcă în sat.

Aicea nu va mai găsi tovarăși triști și umiliți; nu va mai auzi strigăte de santinele, în vreme de noapte, spărgând liniștea întreagă și adâncă ca de mormânt; nu va mai auzi zăngănit de lanțuri grele: — aicea trebuie să fie numai voce bună și oameni cum se cade. Și Ion pricepea că sânt două lumi: una, din care făcea și el parte, rușinată, cu fața 'n jos, ocolită și vorbită de rău, — și alta, slobodă de orice aducere-aminte tristă, de orice remușcare, cu mintea limpede. Intre aceste două lumi, Ion vedeă o stavilă puter-

nică : nimeni din ceata celor cari au purtat lanțuri în picioare nu putea să treacă și să ieie parte la voioșia celorlalți.

Mătușa Catrina răsturnă mămăliga pe o măsuță rotundă, cu trei picioare, așezată în mijlocul casei. Rotocoalele de aburi ferbinți se desprindeau de pe fața mămăligii și se înălțau până la tavan. Apoi, turnă într'o strachină borș de puiu, mâncare de zile mari, și se așezară cu toții la masă.

Ion mănca și nu mănca. Toată bunăvoința părintească, toate vorbele de încurajare a bieților bătrâni nu puteu să-i înlătore posomorârea, nici nu puteau să-i deschidă pofta de vorbă. Sfaturile blânde, vorbele prielnice spuse din toată dragostea nemărginită a părinților, îl făceau să simtă mai adânc nevrednicia lui de a rămâne în casa asta.

După masă, mătușa Catrina a pornit în sat, pe la vecini, să deie de știre că i-a venit feciorul. Moșneagul a pornit la târg, la judecătorie, că erà martor într'un proces. Ion a rămas acasă, s'a culcat pe lavița de lângă fereastră, cu fața în sus, acoperindu-și obrajii cu palmele, în frământarea gândurilor pline de îndurerări. Ce erà să facă? Cum să se întâlnească cu oamenii din satul lui? A suferit destul în fundul ochii, ciopbind sare și respirând aerul îmbâcsit de praful sărat, dar

cel puțin se deprinsese cu munca aceasta. Cei de acolo erau toți vinovați, toți aveau pe sufletul lor apăsarea unei fapte neome-nești, — deci n'aveau de ce să se rușineze unul de altul. Aici, în sat, însă, toată lumea trebuia să se uite la dânsul, să vorbească despre el. Și dacă l'ar vorbi de bine, n'ar fi nimic; dar cum trebuie să vorbești despre un ucigaș?

Ion Chetreanu a adormit sub stăpânirea gândului care îl îndemnă să părăsească satul părintesc, pentru care avea atâta dragoste, și să-și părăsească părinții bătrâni cari l-au primit în brațele lor, după o lipsă de cincisprezece ani, cu aceeași iubire neînfrănată de părinte, și cu seninătatea plină a gândurilor.

După un răstimp, mătușa Catrina s'a întors înapoi, cu doi nepoți, veri-primari cu Ion. Când s'a deschis ușa, ocnașul s'a trezit, și, când și-a văzut verii, începu să facă fețe-fețe.

«Bine-ai venit sănătos, măi vere Ioane.

— Bine v'am găsit», răspunse cu glas dămol, cuprins de-o frică pe care n'o putea înțelege și întinzând mâna către dânsii.

Au început sfaturile. Ocnașul vorbea rar, când înroșindu-se, când îngălbenindu-se, când cu ochii în jos. În timpul sfatului s'a întors moșneagul dela judecătorie. Au vorbit despre toate cele, împreună. Iar când i-au plecat

verii, și când au rămas singuri, Ion a întreat pe maică-sa :

«De ce-mi faci rău ?

— Ce rău îți fac, dragu' mamei ?

— Nu trebuie să-i chemi aici. Sânt eu destul de amărât. Ai văzut cum se uitau la mine ?

— Cum se uitau ? Ți se pare dragu' mamei. N'ai văzut cât le pareà de bine când te-au văzut ?»

Ion tăcu. Mătușa Catrina eși afară să aducă niște găteje, ca să aibă cu ce face focul și să încâlzească mâncarea. Moșneagul pe un scăunel într'un colț al casei, cum îi erà firea cam tăcută, își tot sugeà obrazii, pufăind dintr'o lulea.

Iar după ce-au mâncat, când aproape înnoptase, Ion începu să grăiască domol :

«Eu am să plec.

— Unde ? întrebare bătrânii aproape într'un glas.

— Mă duc... Mă duc în toată lumea.

— Unde ? Unde ?

— Mă duc, mamă dragă și tată, din satu *ista*.

— De ce ? întrebă repede bătrâna.

— Satu *ista* nu-i de mine. Eu simt că n'ași putea trăi bine aici. Prea mă cunoaște toată lumea. Înțelegeți ? În satul *ista* sânt numai oameni de treabă, — și eu trebre să stau ca un spin în ușa omului gospodar.»

Mătușa Catrina se apropiă de Ion, îl sărută și-i zise:

«Astâmpără-te, dragu' mamei! N'am suferit noi destul cincisprezece ani? Mâne-poimâne vom muri, — cine rămâne stăpân pe gospodăria asta? Cincisprezece ani de zile, atâta amar de vreme, n'am mai avut zi bună lăsată dela Dumnezeu, — și tu să ne mai amărăști acuma?»

— Nu, mamă, nu! Mă duc de aici. Mă duc!... Mi-am petrecut tinerețele în pușcărie, ce se mai fac acu în satu' ista? Cu cine să-mi petrec vremea? Mă duc».

Bătrâna începui să tremure și să plângă; moșneagul svârli luleaua din gură, se apropiă de fecior și-i spuse cu temei:

«Fii bărbat, măi Ioane; caută-ți de treabă. N'am suferit noi destul cincisprezece ani? Atâta singurăitate!»

— Mă duc tată, — că nu mă rabdă inima să stau aici. Toată lumea din satul ista, înțelegi? toată lumea mă cunoaște, — și nu-i nici unul de seama mea. Nimeni n'a mai făcut moarte de om».

Ochii moșneagului începură să se scalde în lacrimi; bătrâna, mai cu samă, plângea și suspină. Ion scoase din chimir vre-o patru hârtii de-o sută de lei, le puse în mâna moșneagului, care rămase neclintit.

«Na, tată, niște bani; atâta am strâns cât

am lucrat în ocnă. Ia-i dumneata, să mai ai de cheltuială la bătrânețe.»

Pe urmă își luă sumanul pe umere, deschise ușa și porni. Bătrânii parcă înghețaseră de durere și priveau înmărmuriți.

«Mă duc în toată lumea», spuse ocașul încet, eșind pe porțiță.

Pe prispa casei, dela un capăt până la celălalt, mătușa Catrina umblă și boceă. S'au strâns vecinii împrejurul moșnegilor, dar nici unul nu cuteză să plece după Ion Chețreanu, care fugea acum cu pași sălbatici, ca și cum ar fi fost gonit de o fiară uriașă din satul copilăriei și durerii lui, spre poarta jităriei, în șleahul mare.

AUTORII CLASICI

Alecsandri V. — Poezii	1.50
— Teatru, vol. I	1.50
— Teatru, » II	1.50
— Teatru, » III	1.50
— Teatru, » IV	1.50
— Teatru, » V	1.50
— Proză	1.50
— Poezii populare ale Românilor	1.50
Alecsandrescu Gr. — Versuri și proză	1.25
Bălcescu N. — Istoria Românilor supt Mihai- Viteazul	1.50
Bolintineanu D. — Poezii	1.50
Creangă I. — Opere Complete	1.50
Eminescu M. — Geniu Pustiu	1.50
Eminescu M. — Poezii postume	1.50
— Poezii	1.50
— Scrieri politice și literare	1.50
— Literatură populară	1.50
Filimon N. — Ciocoi vechi și noi	1.50
Ispirescu P. — Legende sau Basmele Româ- nilor	1.50
Ispirescu. P. — Poveștile unchișului sfătos	1.50
Negruzzi C. — Proză.	1.50
Odobescu Al. — Opere complete vol. I	1.50
— Opere complete, vol. II	1.50
Pann Anton. — Opere complete	1.50
V. Stamati, V. Cârlova, N. Nicoleanu. — Opere complete	1.50

Din autorii clasici se găsesc și în ediție de lucș, afară
de Geniu Pustiu, Poezii Postume și Poezii de Eminescu
cu prețul de lei 3. — volumul.

Biblioteca Minervei

a 30 bani numărul

Cuprinzând atât opere datorite scriitorilor
noștri celor mai de merit, precum și tra-
duceri, dupăca podoperile străinătății.

Lipsa unei asemenea biblioteci, conștiin-
cios întocmită, și românește redactată,
se simțea prea mult, ca publicul cititor
să mai poată aștepta.

Dacă «Bibliotecile» de până acum, întee-
meiate numai în vederea câștigului
bănesc, și-au creat cititorii lor, cu atât
mai mult avem încrederea că BIBLIO-
TECA MINERVEI, ale cărei scopuri sânt
din cele mai curate, își va crea pe ai săi.
Spre acest scop, BIBLIOTECA MINERVEI
necruțând nici un sacrificiu:

VA APĂREA LA DATE FIXE ȘI NESCHIM-
BATE, VA PUBLICA ADEVARATE LU-
CRARI DE MERIT, și nu va nesocoti nici
una din cererile cititorilor săi.

Librăria editoare «MINERVA»
B-dul Academiei 3. — București.